

Szerkesztőség kiadó-
hivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, St. Baron

L. Pop (Brassai-utca) 10

Telefon:

Szerk. és kiadóhivatal

977, 228 és 1047

Zs. N. Sz. — — — — —

Egy szám ára pá

ron és vidéken 1

Bukarestben — — — — —

UJ KELELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Egész évre — — 1000

Félévre — — — 550

Negyedévre — — 290

Egy hónapra — — 100

Az előfizetési ára „Föld”
című folyóirattal együtt
hav-ként 10 lejfel drágább

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 40—

Egy szám ára — ck 2—

1926 január 26 Kedd

Cluj-Kolozsvár * IX. évfolyam * 20 szám

5686. Söbát 11

Az urnák elé!

Február harmadik hetében az ország minden sarkában felsorakoznak az urnák elé a választók ezrei, hogy megalkossák a falvak, városok és vármegyék autonóm közigazgatási testületeit. Négy esztendő óta ez a választás az első komoly erőpróbája az ittlakó kisebbségeknek, akiknek a Bratianu kormány uralma óta sohasem nyílt meg alkalmuk arra, hogy akaratukat parlamentáris formában juttathassák kifejezésre.

A községi választások eredménye a mi sorsukat fogja eldönteni. A községek tanácsát nyolc esztendőre alkotják meg és ennek a választásnak a kimenetelétől függ, hogy ki és hogyan fog gazdálkodni a községek vagyonaival és intézményeivel. A választások sorsát három faktor fogja eldönteni. A legfőbb faktor a választókról készült lajstrom, a híres választói lista, amely ma még a választásra jogosult kisebbségi polgárok felének sem sorolja fel a nevét.

A választási lista becsületes kiegészítése fegyelmet jelent, hiszen az ittlakó kisebbségek nem is kívánják egyebet, csak azt, hogy arányszámuknak megfelelően jussanak szóhoz a községek ügyeinek intézésében. A tizenkettedik évében minden erdélyi zsidó választópolgár rá kell hogy jöjjön arra, hogy önmaga és népének léte érdekében, ha nem követ el mindent, hogy nevét a választói listába felvegyék. Minden zsidó választópolgárnak élnie kell választói jogosultságával, hogy a ma minden oldalról veszéllyel fenyegetett zsidó népi és gazdasági érdekek védelmére felkészülhessünk.

A Zsidó Nemzeti Szövetség kezdeményezésére Kolozsváron megalkult a központi választási bizottság, amely Erdély jelenlegi helyeiben megalakította helyi bizottságait. A bizottságok nagy apparátussal megkezdett munkája a választási terminus bizonytalansága miatt egyidőre ellankadt, de most, hogy a választások terminusát már kintűzte a minisztertanács, a központi bizottság tekintélyének és energiájának teljes súlyával fogott újból hozzá az organizáció munkájához.

Egyformán zsidó és kisebbségi érdek, hogy az összes zsidó szavazatok egy táborba gyűljenek össze. Nemcsak arra kell törekednünk, hogy megfelelő számban juttassunk be zsidókat a községek testületeibe, hanem arra is, hogy a nemzsidókra leadott zsidó voksok az arra legméltóbb polgárokat illessék, olyanokat, akiknek közéleti múltja garancia arra, hogy új tisztviselőkben nem fognak zsidó érdekek ellen dolgozni.

A Kolozsváron székelő központi választóbizottság permanenciában van és az előkészületek minden fontosabb fázisáról informálni fogja a helyi bizottságokat. Közölni fogja az egyes politikai pártokkal és alakulatokkal való tárgyalásait és azoknak eredményeit. A helyi bizottságok legfontosabb feladata ma Erdély zsidóságát előkészíteni arra, hogy felvértezve járuljon az urnák elé.

Merénylet készült a jogoszláv királyi család és a kormány tagjai ellen

Belgrád, január 25. Az itteni lapok megállapítják, hogy a titkos sajtrendezvény kommunista szervezkedést, amelyről lapunk tegnapi számában megírtuk, hogy Radics hívei is be vannak keverve, Moszkvából Bécsen keresztül irányították. A segélypénzeket a bécsi kommunista központ és a Rothe Hile szolgáltatták. Az orosz bolszevisták ajátórok, akik a rendőrségre kerültek, olyan merényletet terveztek Belgrádban a királyi család és a miniszterek ellen, amilyent annak idején Bulgáriában kiderítettek. A kommunistákat — állítólag — a tolgárok érelték el.

Meghalt Ferechide, a szenátus elnöke

A kormány a nemzet halottjának deklarálta Ferechidet

(Bucuresti-Bukarest, január 25. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ferechide, a szenátus elnöke tegnap este 9 órakor meghalt. A szenátus elnöke már egy éve gyengélkedik, ez idő alatt teljesen távol tartotta magát a munkától. Körülbelül 2 hónappal ezelőtt rosszabbodott annyira állapota, hogy már 3 ízben közölték a lapok halálhírét. Legutóbb a múlt héten aludt úgy el, hogy halottnak hitték s a fővárosi lapok vidéki kiadásai nekrológot is írtak róla. Tegnap este 7 órakor egy pohár tejet ivott meg. Még beszélt is fiával és fél 9 órakor beállott az agonia. 9 óra 5 perckor közölte az orvos a halálhírt hozzátartozóival.

A kormány tagjai éppen értekezleten voltak Alexandru Constantinescunál, amikor a halálhírt közölték velük.

Ferechidet, Petescu Eugen-utcai palotájában ravatalozták fel. Ma délelőtt Bratianu Jonel és Nicolescu ezredes rendőrperfektus megjelentek a gyászházban és a hozzátartozóknak részvétüket fejezték ki. Később a kormány valamennyi Bukarestben tartózkodó tagja, több

diplomata, közöttük báró Villányi Frigyes magyar követ is, bejegyezték nevüket a naplóba.

Ferechide 1842-ben született, 84 éves korában halt meg. Volt miniszterelnök, a kamara és a szenátus többszöri elnöke és több ízben volt miniszter.

A kormány tagjai ma délelőtt minisztertanácsra ültek össze, hogy a szükséges lépéseket megtegyék. A minisztertanács Bratianu Jonel elnökölt. Elhatározták, hogy Ferechidet a nemzet halottjának deklarálják és megállapították a temetésen történendő felszólalásokat.

Bratianu Jonel a kormány és a liberális párt nevében, Orleanu a kamara, Toni Iliescu a szenátus nevében fognak beszédeket mondani. Ist-rate Nicescu a fővárosi ügyvédi kamara nevében bucsuztatja el Ferechidet.

A temetés holnap, kedden délután lesz. A koporsót a kormány tagjai fogják vinni, a katonai parádét egy generális fogja végezni. Ferechide halála alkalmából a liberális párt klubhelyiségére kitésték a fekete zászlót.

Az erdélyi városokban

február 19-én lesznek a községi választások

A kormány a minisztereket, képviselőket és szenátorokat a választási propaganda szolgálatába állította. A községi választások kintűzése ki-provokálja az ellenzék fuzióját

Bucuresti-Bukarest, január 25. Az Uj Kelet tudósítójától.) A községi választások terminusának kintűzése óriási izgalmat keltett az ország politikai közvéleményében. Mig egyrészt a kormány óriási apparátussal készül a választások „liberális módon” való levezetésére, addig az ellenzéki pártok végső erőfeszítéssel igyekeznek felvenni a harcot a kormánnyal szemben. A helyzetre igen jellemző, hogy az ellenzéki pártok sűrűn demantálják a községi választások időpontjának hírét. A dátum azonban ma már teljesen bizonyos, mert a Monitorul Oficial mai száma teljes terjedelmében közli a községi választásokról szóló minisztertanács határozatot. Eszerint a választások 18, 19 és 20-án lesznek.

A törvényhatósági joggal felruházott városokban 19-én lesznek a választások. Ilyen városok Erdélyben: Arad, Brassó, Kolozsvár, Nagyvárad, Nagyszében, Marosvásárhely és Temesvár.

A kormány pillanatnyi megszakitás nélkül dolgozik a községi választások levezetésének munkáján. Tegnap délután — vasárnap ellenére — továbbfolytak a megbeszélések Tatarescu és a vármegyei prefektusok között a községi választásokkal kapcsolatban. Jólétsült körök úgy tudják, a legtöbb prefektus kijelentette, hogy nem tudja garantálni megyéjében a győzelmet és ezért a választások elhalasztását javasolta.

A kormány tagjai tegnap este Constantinescu földművelésügyi miniszter lakásán ültek össze. Ezen az értekezleten a minisztereken kívül a liberális képviselők és szenátorok résztvettek, akiket a kormány tagjai megfelelő instrukciókkal láttak el. Tatarescu miniszter pedig ismertette azokat a megbeszéléseket, amelyeket szombaton és vasárnap a prefektusokkal folytatott. Időközben a kormány tagjai értesültek arról, hogy Ferechide, a szenátus elnöke, meghalt. A halálhír hatása alatt nyomban félbeszakították a megbeszélést és minisztertanácsot hívtak össze, hogy Ferechide temetésének részleteit megvitassák.

A mai minisztertanács elhatározta, hogy a választójogi javaslatot pénteken megkezdik tárgyalni a kamarában, a javaslat vitáit azonban csak február közepé felé fejezik be. Az ellenzék ezt a határozatot arra magyarázza, hogy a kormány a választójogi javaslat vitájával Bukarestben akarja marasztalni az ellenzéki képviselőket, hogy így ők ne vehessenek részt az országos propagandában.

A mai minisztertanács legvégül elhatározta, hogy a választójogi javaslatot pénteken megkezdik tárgyalni a kamarában, a javaslat vitáit azonban csak február közepé felé fejezik be. Az ellenzék ezt a határozatot arra magyarázza, hogy a kormány a választójogi javaslat vitájával Bukarestben akarja marasztalni az ellenzéki képviselőket, hogy így ők ne vehessenek részt az országos propagandában.

Az egyesült ellenzéki párt egyébként teljes permanenciában van. A nemzeti párt és a parasztpárt közös vezérő bizottsága ma egész délelőtt ülésezett s az ülést délután is folytatták. Tanácskozások folynak a két párt együttműködéséről s megemlíthető, hogy a tárgyalásokról kijövet a vezérő bizottság minden tagja jókedvű volt és a legnagyobb optimizmussal nyilatkoztak a fuzióról. Nem tartják kizártnak, hogy még ma létrejön a megállapodás a két párt között és a holnapi nemzetipárti végrehajtó bizottsági ülés már ratifikálni is fogja azt.

— Családi ünnep a német excsászárnál. Doornból jelentik: II. Vilmos német excsászár hatvanhatodik születésnapját nagyszabású ünnepségek keretében készülnek megülni. Az ünnepségre Doornba érkeznek Eitel Frigyes extrónörök, továbbá az excsászárné többi gyermekei, közöttük a brunschweigi herceg és felesége, valamint Henrik herceg, az excsászár fivére. Az ünnepségek szigorú családi jellege lesz.

Az Uj Kelet nagyvárad teadélutánja

(Oradea. Mare-Nagyvárad, január 25. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Uj Kelet szerkesztőségi gárdája vasárnap délután tartotta meg Nagyváradon első kulturdelutánját. A nagyvárad szerkesztőség gondoskodott arról, hogy a kulturdelután műsora gazdag és értékes legyen. Délután ötóra után, a kereskedelmi csarnok hatalmas díszterme zsúfolásig megtelt az érdeklődő közönséggel.

Először Leitner Lukács Zoltán, az Uj Kelet nagyvárad olvasótáborának nevében üdvözölte dr. Marton Ernőt, a lap személyesen megjelent főszerkesztőjét.

— Ma az Uj Kelet egy napilap — mondotta Leitner-Lukács Zoltán, amelyet, épúgy készítenek és amely épúgy jelenik meg, mint a többi lapok, azonban az Uj Kelet mégis valami egészen más. A mi lapunkat ezelőtt hét évvel alapították lelkes fiatalok és ez dátuma lett egy reneszánsz eszmének, határköve egy régi ideológia megszűnésének és dátuma a harmadik honalapításnak. Mi volt kezdetben az Uj Kelet? Egy csomagoló papírra nyomtatott kis hetilapocska, jól, rosszul szerkesztve, de mindig lelkesen. És jött a csodadoktor, dr. Marton Ernő, aki egy főispáni titkári székéből lendült huszonnégy éves fiatalon egy nemzeti eszme élére. Hallatlan ambícióval fogott a munkához és fáradozásait siker is koronázta. Ebből a kis hetilapból egy nagy, komoly napilapot csinált, mely közvéleményt jelent és közvéleményt irányít. Az Uj Kelet az erdélyi zsidóság jobb jövőjéért és Palesztina felépítéséért küzd. Tolmácsolom az Uj Kelet főszerkesztőjének és munkatársainak a várad olvasótábor üdvözlését és ezzel a mai kulturdelutánt megnyitom.

Az üdvözlés után dr. Marton Ernő, az Uj Kelet főszerkesztője intézett beszédet a megjelentekhez:

— Igaz belső örömmre szolgál — mondotta Marton dr., hogy ez alkalommal én üdvözölhetem az Uj Kelet szerkesztősége nevében nagyvárad olvasótáborunkat, mint vendéglátó gazdát. Szeretném, ha önök olyan jól éreznék magukat ma délután, mint amilyen kitárt szívvel mi önöket idevartuk. Itt és mindenütt is megszokott dolog, hogy egy lap szerkesztősége néhanapján alkalmat keres, hogy gyűlések, előadások, vagy egyéb összejövetelek segítségével közvetlen érintkezésbe jusson a lap olvasóival, mert hiszen a jó újság és a jó újságíró feladata nem az, hogy saját egyéni véleményét közölje nap-nap után a lap hasábjain, hanem ép ellen-

kezőleg, az a természetes, hogy az olvasók nagy táborának vágyai, törekvései, panasza, örömei és szenvedései kell, hogy formát nyerjenek az újságíró tollán keresztül.

Az Uj Kelet az általános zsurnalisztikai feladatokon kívül egy magasabb népi ideál diadalra juttatását is céljává tűzte ki. Ezért az Uj Kelet szerkesztőségének tagjai nem csupán újságírók, de harcosai egyben egy eszmének is, szócsovéi és diadalra vivői a megújuló zsidó népiség gondolatának. Talán önök is tudják, mily nehéz pont az, ahol mi állunk. Mi vagyunk a zsidó törekvések, a zsidó panaszok és a zsidó szenvedések előretolt őrszemei. Az ellenségek szemében az Uj Kelet a koncentrált, a megtestesült zsidóság, amit az bizonyít a legjobban, hogy minden gyűlölet, harag és szenvedély, mely a zsidóság ellen fellebben, legelőször az Uj Keleten próbálja ki erejét és ott keres, sajnos elég gyakran, magának levezetést. Az a tudat, hogy azok az ütések, amelyek bennünket értek, tulajdonképpen a zsidóságnak vannak szánva, elválaszthatatlanul összeforrasztott bennünket nemcsak kartársainkkal, akikkel együtt szenvedtünk, hanem

Hétéves intrikahadjárát gátolja meg a demokratikus erők egyesülését

(Bucuresti-Bukarest, január 25. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az „Eintracht“-szálló termében tegnap délnél a nemzeti párt népgyűlést tartott, melyen számos nemzetipárti képviselő között Argetoianu is részt vett. A termet nagyszámú vidékről besereglett paraszttömeg töltötte be.

Az elnökölő C. Inescu ezredes pontban tíz órakor nyitotta meg a népgyűlést és Stefan Meicanak, a szenátus volt alelnökének adta át a szót, aki kijelentette, hogy Románia legnagyobb ellensége a Bratianu dinasztia. Cselekedeteikkel annyi rosszat tesznek az országnak, hogy egy óráig sem volna szabad továbbra is hatalmon maradniuk.

Meica beszéde után Diaconescu szellemes felszólalásában többek között a ezeket mondotta: — Ha egy amerikai jönne Bukarestbe és ház egy miniszteri autóból vizsgálná végig a fővárost, azt látná, hogy Bukarest civilizált város és hogy civilizált országnak a fővárosa. Ha történetesen Mosoiu miniszter autójában tenné meg ezt az inspekciós utat a miniszter társaságában, az volna a véleménye, hogy Románia a jóllakottak országa. A helyzet pedig a valóságban nagyon szomorú. Az országban nagy a gazdasági krízis. Pillanatilag sem szabad to-

az erdélyi zsidósággal is, akikért szenvedtünk. Ezért érezzük magunkat annyira egynek önökkel és ezért érezzük fokozott szükségét annak, hogy minél gyakrabban láthassuk egymást szemtől-szembe.

Dr. Marton Ernő ezután a zsidó megújulás problémáiról beszélt.

Az Uj Kelet főszerkesztőjének nagy hatást keltő beszéde után Gottfried Zsuzsa, Pásztor Stefi zongorakisérete mellett jiddis dalokat énekelt nagy sikerrel. Ezután London Zoltán és Deutsch Lea a Bar Kochba operából adtak elő részleteket Funk karmester zongorakiséreteivel. Mindkettő tanult énekes, gazdag és színes hanganyaguk van, sok tapstot kaptak. Salamon László, az Uj Kelet munkatársa költeményeiből olvasott fel. Grosz Péter humoros felolvasása nagy sikert aratott, majd Gottfried Zsuzsa adott elő aktuális stancákat az Uj Keletről, amely számmal a program be is fejeződött és kezdetét vette a késő estig tartó tánc.

Az Uj Kelet nagyvárad szerkesztősége a nagy siker következtében elhatározta, hogy legközelebb egy hangverseny-délutánt rendez, melyen neves operanékesek fognak szerepelni.

vább várni és Pop Csicsónak az volna a kötelessége, hogy innen a népgyűlésről a királyhoz menjen s adja neki tudtára, hogy az ország közvéleménye megsokalta a Bratianusk uralmát, cselekedjék az uralkodó, amíg lehet s ne várja, hogy a nép maga cselekedjék.

Argetoianu a közéleti választások ügyét teszi szóvá és kijelenti, hogy a kormány gestusa olyan, mint a legyőzött francia gentlemané, aki a földön heverve ellenfelétől kapott ütések miatt, feláll és pofra emeli kezét. Amint Németország szemben áll az egész világgal, épúgy a Bratianu-dinasztia az ország egész közvéleménye ellenére kormányoz és lábbal tiporja a jogokat. A nemzetipárt érez magában annyi erőt, hogy átvegye a kormányzást. Egyesíteni kell az összes demokratikus erőket és ő a nemzeti párt részéről felbatalmazottnak érzi magát annak bejelentésére, hogy ami a pártot mulik, készek a fúzió keresztülviteléhez.

A nézők közül egy paraszt áll fel és kijelenti, nem igaz az, hogy a parasztpárt volna az oka annak, hogy a fúzió még nem jött létre. Erre, mintha jelszóra történne, feláll az egész néptömeg és percenkig kiabálja:

— *Eljén a fúzió, eljén a romániai nemzeti parasztpárt. Felkettőzök ért véget a népgyűlés.*

A fürthi messiás

— Regény —

10

Irta Jacob Wassermann

Sárga virágok, gyöngye ködfátylak — úgy lehelték rájuk, hogy szem észre se vette és a kövek nem voltak már kövek, hanem holdvirág-bimbók és minden kerítéskaró fölébredt mély, álomtalan álmából és szorongva nézett belé a világba. A szélpofozott, ferdefalu házak meztelenül, gyámoltalanul, istentől elhagyottan állottak. Némelyikük szinte megható volt vigasztalan elhagyottságában, ezeknek az ablakai olyanok voltak, mint a szomorú szemek, melyek úgy merednek belé a mennybolt üvegharangjába, mintha vakitaná őket a lágy, természetellenes fényesség.

Az ifjú ember átalvetette magát egy alacsony kerítésen, fölkapaszkodott egy szűk, korhadt lépcsőjára, ahonnan egy ház tetéjére ért és ott aztán lábujjhegyen lopózkodott tovább. Egy zöld zsalugáter előtt csöndben megállott és a hosszú csövet bedugta az egyik szűk hasadékon. Ekkor aztán tompa, elváltoztatott hangon szólott belé a csöbe: „Boruch Adonaj Elohim! Oh ti igaz és istenszerető lélektársak: Maier Nathán és Thelsela! Immár örvendeztetek, mivelhogy a leányotok, aki szűz hajadon, leánygyermeket fogant az ő házában, ez lesz menyasszonya a zsidó nép megváltójának, a szmirnai Messiásnak“.

Maier Knöcker, aki ezen az éjjelen hiába gyúrte, gyömöszölte a vánkósát egy kis álomér, és akinek fantáziája vadul csapongott, fölkelte a feleségét.

— Drágám, jaj drágám, — suttogta elfogódva, — hallottad az égi szót? Angyal

járt itt. Kelj föl, imádkozzunk, hogy te is méltónak találjassz a mennyi szótatra.

Az asszony remegve szállt ki az ágyból. Beléfült az éjszakába, sovány kezét zakatoló mellére szoritotta és letérdelt. Ekkor a hang újra megszólalt:

— „Tartsátok nagy tiszteletben a lányotokat és nagyon igyekezzetek, hogy mindennel jól el legyen látva. Mivelhogy az ő szüzi testéből születendő a Messiás menyasszonya“.

Thelsela belémarkolt a férjébe és magával húzta abba a szobába, amelyben a leány aludt. Ugy látszott, mintha nyugodtan szunyjadna, törődöttnek látszott és a szemhéja mintha kissé remegne. Amikor anyja le akarta húzni róla a takarót, rekedt kiáltás szakadt ki a torkán és ujjai halálos félelemmel, görcsösen markoltak belé a takaróba. De Knöcker meg-megsimogatta az arcát, érthetetlen gyöngédségeket dadogott feléje, miközben Thelsela végig tapogatta a leány testét, komolyan bölintett és az áhitat borzongása futott rajta keresztül. Maier Náthán nagy öröm töltötte el: az ő háza választott ki ezekre az elsőrangú dolgokra. Olyan mély volt az öröme, hogy ezekben az órákban még a pénzét is elfelejtette félteni és feleségével együtt odaült a lányának ágyaszélére és türelmetlenül várta a reggel pirkadását. Rachel orcáján keserves könnyek csorogtak. Tágranyilt szeme mozdulatlanul egy pontra meredt. Mintha gonosz látomások kinoznák: fájt neki a világosság és gyötrelme volt neki minden vigasztaló szó.

De Maier Náthán, aki előtt egy egész új világ volt keletkezében, már ott látta magát, mint a község patriarcháját, akit mindenki úgy magasztal, mint egy hallatlan boldogság és szerencse kiválasztottját. Kézenfogta a feleségét,

visszavezette a hálószobába, mámorosan dadogott valamit, belémarkolászott a saját hajába, kacagott, táncolt és végre utnak indult, hogy elsőnek a barátját, Boruch Klöszet és aztán a kántort fölkeresse.

A reggel már közel volt. Nyomasztó sivárság terpedt az utcákon. Távolság a lapályon, zuhogott a folyó és olykor-olykor elmosódó hangok hallatszottak be a városba, mint valami malomkerék távoli zakatolása, vagy gulyás kolompjának hangja. A mennybolt magasán nagy felhők takarták. Ugy nyujtakoztak, mint a ragadozó állatok, akik minden pillanatban készek, hogy a földre vessék magukat.

Bealkonyodott: lágys este volt. A csillagok előhunyorgattak a felhő akaró alól. A telihold is felszállt kelet felől, éppen Nürnberg tornyai felett. Olajsárga fény áradt belőle és közben az égbolt nyugatján egyre halványabb lett a sötét pirosság és a bronzos arany szín. Aki térdre ereszkedett, vagy hasmánt fekvé figyelmesen belénézett az elterülő síkságra, szinte látni vélte, hogy a föld úgy lélekzik, mint valami ember és hogy a mélabus Frankia mintha a föld keble volna, amint föl és alá száll csöndes álmában.

Alig érkeztek meg a harcavágyó legények a Svédok halmához, amikor csudálkozva és megdöbbenve állottak meg. A Selómó Schneiors, a zsidók polgármestere meztelenre vetkőzött és egy rövid korbáccsal örvongve csapkodta a saját testét. Arca úgy eltorzult, hogy szinte undorító volt, és duzzadt vérpisros ajka, imákat mormolva rángozott jobbra-balra. A teste vonaglott a fájdalomban és az oldalbordái kőszagosan állottak ki a sovány, fölsebzett bőre alatt. A többi zsidók halottápadtan állottak körülé, mint valami órség és taktusra hajtottak térdet.

Folytatása következik.

IRÓK

Jakob
Faber, uag

Regényírás Mest

Jakob Wassermann
különösebb probl
sikeresebben és
szerelmi és a t
legújabb regénye
élet egy másik v
kezűjét annak,
Fuchs Renátában
kivánczó és a
dülő nőt rajzolta
Martinájában azt
elénk, aki megur
magasabb hitata
célját.

A legkülönösebb
lágáboru előtt
rendkívül szereti
férnek és kiegész
és hadifogságba
vissza, nőhesen,
befordul a mel
nem mer hazame
— és az első éjs
tölti. Még másna
attól a pillanattól
ségével, fél, hogy
hogy asszonykivá
löle kitörni. Két
felé. A harmadik
feleségével. Haza
szorongás negyed
Martina egyetlen
nek. Fáber dőb
szemben a leghid
Vaccoráznak, jó
és az asszony fel
Fábernek itt ágy

A következő
igy telik el. Elb
kutatni kezdi az
akit Martina, Fá
vett, a szép Fide
már közel négy
cióban vesz részt
felnevelésért dol
nult katonának,
galomba — és m
Fáberről, a férfi
keznek, amelyek
gyűléseken és m
dül túl a rideg
nem csillapított
leány felé viszik
van, az egyetlen
vele és akinek a
De itt is kudarc
lenti neve a hős
Martinát megcsa
azután egy, egy
nik. Martina ki
Ujra házások les
Keserű, kiábránd
dés következik.
dás. Ez már neu
szerelem asszony
ragadta a szerele

Most már ne
félelme, meg v
az egyensúlyát.
asszony. Nem t
mond ítéletet, h
ezt így. Tény az
látunk és letessz
megérténénk, mi
a hivatás és a sz
egymással ellen
épenséggel kizár

BICSÉRDY.
állított könyvec
a bicsérdizmus
által fölimmert
és hasznát az
„Kisemberek kö
meg Nagyvárad

IRÓK ÉS IRÁSOK

Jakob Wassermann

Faber, vagy az elveszett évek

Regényírás Mesterei, Pantheon-kiadás, Budapest

Jakob Wassermann, aki a szerelmi élet legkülönösebb problémáira lett figyelmes, aki leg-sikeresebben és legmélyrehatóbban kutatta a szerelmi és a társadalmi élet összefüggéseit, legújabb regényében, a Faberben, a szerelmi élet egy másik végét írja meg, éppen ellenkezőjé annak, amiről a Fuchs Renáta szól. Fuchs Renátában a komoly polgári életből kiváncsi és a szabadszerelmű mezőnyre lendülő nőt rajzolta meg, míg új regényében Martinjában azt az újfajta asszonytípust állítja elé, aki megundorodott a szerelemtől és aki magasabb hivatásban akarja betölteni életét.

A legkülönösebb dolog történik itt. A világháború előtt vagyunk. Faber és Martina rendkívül szeretik egymást, mindenben össze-férnek és kiegészülnek. Azután Faber bevonul és hadifogságba esik. Hat év múlva tér csak vissza, néhesen, mint egy állat, az állomásról befordul a mellékutakba, órákig csavarog, nem mer hazamenni, reppant szivdobogása van — és az első éjszakát egy idegen embernél tölti. Még másnap is tartanak kétségei. Fél attól a pillanattól, amikor összetalálkozik feleségével, fél, hogy nekirohan, hogy durva lesz, hogy asszonykivánsága brutális erővel fog belőle kitörni. Két napig nem néz házatájéka felé. A harmadik napon anyjánál találkozik feleségével. Hazamennek a közös lakásba, a szorongás legyődrái telnek el, anélkül, hogy Martina egyetlen jelet adná a házastársi érzésnek. Faber döbbenetben áll. Heves vágyával szemben a leghidegebb közönnyel találkozik. Vacsoráznak, jövéjt mandanak egymásnak — és az asszony felnyitja a vendégszoba ajtaját. Fabernek itt ágyaztak.

A következő nap és azután még jónéhány így telik el. Ebben a hideg távolságban. Faber kutatni kezdi az okát és egy fiatal leánytól, akit Martina, Faber távolléte alatt, magához vett, a szép Fidesztől megtudja, hogy Martina már közel négy esztendeje egy emberbaráti akcióban vesz részt, amely elhagyott gyermekek felneveléséért dolgozik. Alighogy Faber bevonult katonának, belevetette magát ebbe a mozgalomba — és minden egyébről elfelejtkezett. Faberről, a férjéről is. Nyomott esték következnek, amelyeken Martina soha sincs odahaza, gyűléseken és megbeszéléseken és Faber egyedül ül a rideg Fideszsel. Természetes, hogy el nem csillapított ösztönei az egyetlen fiatal leány felé viszik, Fidesz felé, aki a közelében van, az egyetlen felé, aki hosszabban beszél vele és akinek asszonyillatát estéről-estére érzi. De itt is kudarc éri. Fidesz, — nem hiába jelenti neve a hűséget, — nem akarja asszonyát, Martinát megcsalni. Ebben a nagy passzivitásban azután egy, egyetlen egy szerelmi akció történik. Martina ki akarja próbálni saját magát. Újra házasság lesznek — egyetlen éjszakára. Keserű, kiábrándító, rideg, semmitmondó ébredés következik. És egy még nagyobb eltávolodás. Ez már nem a régi Martina többé, nem a szerelem asszonya. A férfias munka régen elragadta a szerelemtől.

Most már nem történik semmi. Faber egy félelme, meg van zavarodva és nem találja az egysúlyt. De Martina is csak egy fél-asszony. Nem tudjuk, mert Wassermann nem mond ítéletet, hogy a kettő helyesnek tartja-e ezt így. Tény az, hogy mi csak torzfigurákat látunk és letecszünk a könyvet, anélkül, hogy megértenénk, miért szükséges feltétlenül, hogy a hivatás és a szerelem, a munka és az élvezés egymással ellentétes fogalmak legyenek, vagy épenességgel kizárják egymást.

BICSÉRDY-LÁZ. Ilyen címen ügyesen kiállított könyvecskében ismerteti dr. Soós Gábor a bicsérdizmus lényegét. Kimutatja a Bicsérdy által fölismert természettörvények újszerűségét és használta az emberi szervezetre. A könyv a „Kisemberek könyvtárának” kiadásában jelent meg Nagyváradon. Ára 20 lej.

Február 20-ára Veldesbe összehívták a kisantant konferenciáját

(Belgrád, január 25. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kisantant konferenciáját, mint a „Novosti” hivatalosan jelenti, február 20-ára Veldesbe összehívták. A konferencia programja a következő pontokból áll: 1. A locarnoi szerződések és a közép-európai biztonsági paktum, 2. a kisantant viszonya Görögországhoz, 3. a Duna-hajózás kérdése, különös tekintettel ama német javaslatra, amely Hamburgnak Szalonikivel csatornák útján való összekötésére vonatkozik, 4. a kisantant viszonya Oroszországhoz és Bulgáriához, 5. a létszerelés kérdése, a nemzetközi termelés és kereskedelem problémái. Tárgyalni fogja ezenkívül a konferencia a frankhamisítást és az általa előállított magyarországi helyzetet. A meghívókat a belgrádi kormány már szétküldte az érdekeltektől államok külügyminisztereinek.

A Közelkelet politikai problémái

Marton Ernő dr. előadása a Zsidó Nemzeti Szövetség Kulturügyi Osztályának harmadik vitaestélyén

(Cluj-Kolozsvár, január 25. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári Zsidó Nemzeti Szövetség helyi csoportjának harmadik kultures-télye szombaton, a hó 23-án este zajlott le a neolog hitközség elemi iskolájának nagytermében. Az előadást ezuttal dr. Marton Ernő, az Uj Kelet felelős szerkesztője tartotta a „Közelkelet problémái” címen.

A rendkívül érdekes előadáson, melyet dr. Erdélyi Dávid, a helyi csoport alelnöke nyitott meg, dr. Marton ismertette azokat az irányvonalakat, melyek a cionista politikát a mai angol protektorátus, illetve a Balfour-deklarációig vezették. Mint minden politika, úgy a cionista politika is a lehetőségek tudománya s így mindenkor a multban s mindenkor a jelenben a tényleges konstellációkhoz kellett, hogy alkalmazkodjék. A multban, amikor Törökország fenhatósága alatt állott Palesztina, a cionista diplomácia természetesen Törökországban kereste pártfogóját, bár nem sok sikerrel. De már ekkor is voltak komoly zsidó politikusok, akik a valamelyik nyugati nagyhatalom felé való orientálódás szükségességét hirdették. Hogy ez az orientálódás helyes volt, mi se bizonyítja jobban, mint az, hogy a világháború utáni konstellációk között végül is a legfőbb nyugati nagyhatalom: Anglia vállalta a zsidó nemzeti otthon védelmét.

Ezután az előadó magának a Közelkeletnek jelenlegi politikai és földrajzi viszonyaival foglalkozott. Vázolta azt a küzdelmet, melyet a keleti helyzet uralásáért Anglia és Oroszország folytatnak, foglalkozott azzal a mozgalommal, mely az ázsiai népek népi és politikai megújodását tűzte ki feladatául. Ebben a küzdelemben a zsidó nemzeti otthon szempontjából — elsősorban Perzsia esik súlyosan latba, mert egy valóban önálló és demokratikus Perziával Palesztina a legbarátságosabb kapcsolatot tudná megteremtetni. Az indiai vasút terve, mely Haifától Perzsián keresztül nyílegyenesen vezetne Indiába, a haifai öbölvidék nagy fellendülését vonná maga után és egész Palesztina gazdasági életére döntő befolyással lenne.

Arábiával, illetőleg magának az arab kérdésnek komplexumával foglalkozva, előadó előbb ismertette azokat a történelmi folyamatokat, melyek a mai arab helyzetet kialakították. Rámutatott előadó arra, hogy a tulajdonképeni Arábia és az ugynevezett „A” protektorátus alatt álló arab területek lakosai között gazdasági, vallási és kulturális tekintetben lényeges különbségek vannak. Egyik részük letelepedett, másik részük ma is nomád, miként a három-évezreddel ezelőtt a mai Palesztinába benyomuló héberrek hasonló arab nomádok voltak. Az arab kérdéssel, illetve az arab nép belső életéről és célkitűzéseiről az európai közvélemény vajmi keveset tud. Csak a legutóbbi váhábiba felkelés kapcsán ismerkedett meg a közönség némileg az arab probléma egyik részével. Majd Hussein és Ibn Saud küzdelmeit vázolta Marton Ernő. Ismertetései végén rámutatott, hogy jelenleg a helyzet az, hogy a Vöröstenertől a perzsa öbölig az arab félszigetnek egyetlen ura van: Ibn Saud. Hogy Ibn Saudnak mi a célja a mai mandátum-területekkel, főként Palesztinával kapcsolatban, ma még ismeretlen. Az azonban bizonyos, hogy Ibn Saud belátható időn belül nem fogja magát egy angol-ellenes cselekedetre ragadtatni.

— Figyelmünket — mondott az előadó, — ha nem is fordíthatjuk el nyugatról, mert hiszen az arab nép mai konstellációja között létünk, vagy nemlétünk függ attól, hogy Anglia

még jó hosszú ideig megtartsa hatalmi pozícióját a közelkeleten. De ha politikánk bázisa ma még nyugaton is van, figyelmünket egyre intenzívebben kell keletre koncentrálnunk, amelynek horizontjára vannak felvázolva a zsidó nép sorsának hieroglifái.

Dr. Marton azzal fejezte be előadását, hogy lehetetlen a mai európai értelemben vett többségi elvet behurcolni Palesztinába, mert ez elnyomatást jelentene és a zsidó államgondolat megcsufolását jelentené!

Az előadás utáni vita során elsősorban Boskovic Ignác szólalt fel. Kifogásolta, hogy előadó a Közelkeletnek csak politikai és földrajzi viszonyait rajzolta meg, de kihagyta fejtegetéseiből a legfontosabb motívumot: a gazdasági kérdéseket.

Weisz Fülöp dr. az arabokkal való jó viszony fentartásának szükségességét hangsúlyozza, akiket szintén elő kell készíteni a palesztinai reneszánszsal járó politikai és földrajzi adottságokra.

Fischer József dr., a Zs. N. Sz. elnöke annak a nézetének adott kifejezést, hogy az arab kérdést nem tanácsos állandóan előtérbe tolni, annál is inkább, mert benn Palesztinában nincs abban az értelemben vett arabkérdés, mint azt itt elgondoljuk.

Szőnyi Géza dr. sajnálja, hogy előadó csak érintette Oroszország jelenlegi nagy befolyását Keletre, mert hiszen kétségtelen, hogy Oroszországnak nagy szerepe lesz a most szabadságra és öntudatra ébredő népek céljainak kialakításában. Ezt a hivatalos cionizmusnak is tudomásul kell vennie, annál is inkább, mert a tudomásulvétel nagyon használna az ott élő zsidóknak és a hivatalos cionizmus ott élő képviselőinek is. Fischer József dr. szavaira reflektálva kijelenti, hogy az arab kérdéssel igenis foglalkozni kell és keresni kell velük a békés együttműködés lehetőségeit.

Krausz László kifogásolta az előadást annyiban, mert nem mutatott rá, hogy ami ma a Közelkeleten történik, az mind gazdasági okokra vezethető vissza s az araboknak nomád népből városi lakossággá való fejlődésében leli magyarázatát. Oroszország tekintetében Szőnyi dr. nézeteit vallja helyeseknek.

Herschkovits József dr. nem osztja előadó- nak azt a nézetét, hogy nem kell törekedni zsidó többségre Palesztinában, mert csakis zsidó többséggel lehet nemzeti államot kiépíteni.

Marton Ernő dr. reflektálva az elhangzott felszólalásokra, elsősorban kijelenti, hogy a Közelkelet gazdasági kérdéseivel egy legközelebbi előadásban fog foglalkozni. Krausz Lászlóval szemben megállapítja, hogy az a tétel, amit ő felállított, az arabokra nem használható, mert azok a szociális kérdések, amelyek Európában dominálnak, az arablakta területeken még egyáltalán nem merültek fel. Ami pedig a többségi kérdésben elfoglalt álláspontját illeti, azt Herschkovits dr. félreértette, mert ő a zsidó többség ellen nem numerikus értelemben emelt kifogást, hanem annak jogi megnyilvánulásai ellen.

Ezzel az előadás véget ért. A következő előadást Salamon László tartja „A cionizmus, mint általános emberi probléma” címmel.

Zongorák gyári lerakata, gyári árban részletre is. **Sternberg**, — Oradea-Mare, Bulev. Regele Ferdinand

Az Egyesült Államok hadat üzennek Európának

A washingtoni szenátusban az európai adósságok haladéktalan behajtását követelik

(Washington, január 25. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Reuter ügynökség jelenti: A szenátus legutóbbi ülésén rendkívül heves felszólalások hangzottak el az európai államok ellen. A napirenden az a kérdés szerepelt, vajjon lépjen-e az Egyesült Államok a nemzetközi döntőbírók tagjai sorába. Reed szenátor az ellenzék nevében éles beszédet mondott, amelyben kijelentette, hogy az európai államok úgy viselkednek az Egyesült Államokkal szemben, mint a tisztességtelen adósok szoktak viselkedni hitelezőikkel.

— Az európai államok — mondotta Reed szenátor — tulajdonképpen azért tömörültek a Népszövetségbe, hogy egységes frontot alkotassanak az Egyesült Államokkal szemben, amelynek majdnem valamennyien tekintélyes összegekkel tartoznak. Legfőbb ideje, hogy az amerikai nép ezt a harcba állást észrevegye. Az európai kormányok

háborúval fenyegetnek arra az esetre, ha a Népszövetség megkerülésével akarnánk behajtani követeléseinket. Ezért erőszakoskodnak annak érdekében, hogy a Népszövetségbe belépjünk. Ezzel a taktikájukkal is akarnak szerelni bennünket.

A többi szónokok hasonlóképpen a legkeményebb hangot ütötték meg az európai adósok ellen. Valamennyien azt javasolták, hogy az Egyesült Államok kezdje meg végre követeléseinek könyörtelen behajtását. A szenátus ülése hasonló volt egy hadüzenet előtt álló parlament üléséhez. Ez a hadüzenet a Népszövetségnek szól, amelyben az amerikaiak nem látnak egyebet, mint adósaik véd és dacszövetségét. Beavatott politikai körök szerint az adósságok ügye Európa és Amerika között már a legközelebbi hetekben nyílt konfliktusban fog kitörni.

Máramarossziget fekete péntekje

(Sighetul-Marmatici Máramarossziget, január 25.) Tul Máramaros bércein, tul Erdély havasain, odaát Ruszinszkóban és a magyar alföldön, Lengyelország kárpáti részein és sokfelé, ahol a tragikum borongó szürnyén eljutott a szigeti rebbe halálhíre, mindenütt szorongató érdeklődéssel várnak híreket e derékbe tört élet utolsó fázisairól. Mint minden váratlan esemény, ami a tömegek lelkét főborítja, a nagybíró pap gyászos esete is nyitánya lett a fantázia vad és változatos motívumainak, össze-vissza keringenek a legellenőrizhetlenebb hírek és azért elhatároztuk, hogy a szerkesztőség egyik tagja a helyszínen való utánjárás alapján írja meg a szigeti rebbe tragédiája előzményeit és mindazt, ami azt követte. Alábbiakban az olvasó tudósítást kap Chajim Hersch Teitelbaum utolsó napjairól, néhány kiegészítő vonást a temetéséről és vázlatokat az első szigeti szombatáról, amely a rebbe friss hantja fölött megtarult és leáldozott. Közvetlen helyről szerzett adatok ezek, tisztelegések és krónikásan egyszerűek. De így is érzékeltetik a chaszidok különös és velejében ősi zsidó lelkiületének misztikus mélységeit.

A szigeti főrabbi a Teitelbaum-dinasztia régi vágyainak megvalósításán fáradozott az utóbbi esztendőben. Templomot és béthamidrast akart építtetni isten és a család dicsőségére, lakóháza közvetlen szomszédságában. E célra már össze is gyűjtött néhány százezer lejt és az építkezést megkezdték. Az imponáló épület falai és tetőzete jórészt elkészült, de jöllehet hivatól téglát és épületfát ugyszólván ingyen kapott, az építkezést abba kellett hagyni, mert a munkabérek, továbbá a beton és vasanyaghoz szükséges pénzek nem állottak rendelkezésre. Magyarországra való átrándulása ezuttal főképp e költségek megszerzésével függött össze. Két gabbeja kíséretében átutazott Kisvárdára, ahol egyik egykori tanítványa házában megszállott.

Az elmúlt hétfő estjén — a házbau a hívek százaival forgolódottak, — a szigeti főrabbi hirtelen magához kérette a zigazdáját, aki előtt főfájásról panaszkodott.

— Bizonyára megéhezett dél óta — vélte a házigazda és nyomban lehozatta a főrabbi szokásos vacsoráját, a pohár aludtejet és egy zsömlét.

Bágyadtan, erőlen mozdulatokkal eltávolította a kis tejföhréteget, de már a második kanálnál ismét panaszkodott, a fejéhez kapott és a házigazda kíséretében kiment. Utközben kísérete néhány kérdést tett hozzá, a rabbi azonban nem felelt. Künn magára hagyta és amikor tíz perc múlva a vendégek aggódva maskodó unszolására utána nézett, a rabbit eszméletlenül találta.

Fejébe tódult vérrrel, kifordult szemekkel hozták be, ágyába fektették és húsznegy óra hosszant le sem vetkezették. Ez este fél tizenegy órakor történt, de a kisvárdai hitközség nyomban akcióra lépett. Debrecenből egy egyetemi tanárságot kértek, egyidejűleg pedig Budapestről a zsidó kórház főorvosát Benedikt professzort hívták le. Értesítés ment Szigetre, ahol a hitközség elöljárói Jozovics Lipót, Samuk Mihály elölkök, Herskovits Ábrahám, Eisikovits P. Hersch Steinbach

Juda és a rabbi orvosa, Dr. Nádor Henrik nyomban csomogoltak és elutaztak a nagybeteg főrabbihoz.

Az orvosi tudományak azonban már nem volt keresnivalója rabbi Chaim Hersch Teitelbaum ágyánál. A szív és veséjében és érlelmeszesedésben szenvedő negyvenhétéves férfi hirtelen vérömlést kapott a fejébe. Eszméletét pillanatra vissza sem nyerte és minden életnyilvánulása reflexmozgásokból állott: jobb kezével állandón a pajaszát és fekete bársonyapokáját rendezgette.

Sürgöny és telefonértesítések nyomán Magyarország minden részéből és az országhatárokon is tödultak Kisvárdára a chaszidok. Szardán délután ötvenkét rabbi állotta körül az agonizáló férfi ágyát imádságos sóhajokkal. E ősi szemléletű fogtyak és a hívek panaszos keserűsége most egy vegyő eszköz igénybevételét parancsolta. Úljön össze a beszédin selmató a földi bíróság és keresse igazát a besz din sel máló, a felső, az égi bíróságnál. A kabbala szerint minden érdemes föllónlakónak az örökkévalóságba való áthívása fölött a bíróság dönt odafena, amelynek végzését igen nagy alkalmakkor, az utolsó órában megapallhatják, idelelenn.

Eljegyzés a koporsónál

A kisvárdai hitközség elnökének, dr. Lukács ügyvéd agilitásának az érdeme, hogy a csütörtökre virradó éjszaka elhunyt főrabbi holttestét még ugyanazon nap átházták különvonaton a magyar és cseh határokon és pénteken temethették. A temetést megelőzően, mint ismeretes, előjárásági tanácskozás volt, amelyen Jozovics Lipót előadta ünneplés formák között az elnökségnek alaposan átgondolt és az adott helyzetnek megfelelő javaslatát. A hitközség erkölcsi presztízse megköveteli minden körülmények között, hogy az özvegy és otthon levő kiskorú gyermekei, akik közül kettő-három állandóan beteg, hogy ezek tisztességgel elláttassanak. És minthogy a főrabbi legidősebb fia, a tizennégy éves Zalmen Léb alkalmasnak mutatkozik arra, hogy apja örökét átvegye és a Teitelbaum-család nimbuszát gyarapítsa, őt kell már most rabbiá megválasztani azzal, hogy a hitközség főtartja magának a fiu neveltetésére irányuló jogait. Kiváló, nagy talmudtudós dajenjei vannak a hitközségnek és ezek irányítják majd tanulmányában az egyébként is szorgalmasan tanuló fiut mindaddig, amíg három papi kiválság kiadja neki a rabbi-funkciókra jogosító diplomát. Ezzel egyuttal élet lehet venni minden más aspirációnak, mert nem hihető, hogy akadjon rabbi, aki ilyen körülmények között beülne Chaim Hersch Teitelbaum örökébe, nyomorba taszítson egy családot és elűssön az utódlás jogától egy arra méltó fiatalabert.

Az elnöki javaslatot az előjárásági vita nélkül fogadta el és elhatározta, hogy ez ügyre nyolc napon belül a hitközség közgyűlésétől kér szankciót. Küldöttségileg fölkereste az özvegyt és miután a haláleset fölött részvétét fejezi ki, hivatalosan bejelentette, hogy legidősebb fiát Máramaros

— A kisvárdai rabbi előkötélével összeállították az öttagú, papokból és vallásos talmudtudósokból álló bizottságot, amelynek este tíz órakor kellett funkcionálnia. Mindegyikük ritális fűrdőt vett és ünnepi ruhát öltött. Ott gyülekeztek a nagybeteg szobája melletti helyiségben, két gyertya-áng fénye mellett, mialatt az udvarban és az utcákon zsidók ezrei áhítatos elborultságban várták a „tárgyalás” eredményét: egy megkönnyebbült sóhajt a beteg ajkáról, a halál felhőjének elvonulását.

Reb Joilis, nagykarólyi rabbi, a beteg szigeti pap ócsa vállalkozott a toien, az ügyöss és debater szerepére. Miután a bírák magukba mélyülve külön külön elmondották a Zohár néhány fejezetét, miután szoltárokat és könyörgő imákat lemorzsozták, a toien mind erősbödő hangon követelte az Uról rabbi Chaim Hersch felgyógyulását.

— Nem teheted Urunk, Ábrahám, Izsák és Jákob Istene, próféták Atyja, szentek Istápolója, szoltáros királyunk Megihle'ője, nagy és erős és felelmes Istentünk, nem teheted, hogy Magadhoz hívd őt élete derekán, hogy elszakítsd asszonyától és magzataitól. Élete virulásában ime add vissza őt, ha másként határozta, is, add vissza adon olam, világ nagy Ura híveinek, tanítványainak és gyerekeinek és engedd, hogy a földön teljesüljenek be rajta a jók és nagyok számára főtartott kegyelmeid.

Fojtott csönd, amit a beteg velőbe hasító hőrgése zavar meg időnkint.

Nyílik az ajtó és a besz din előtt öreg chaszid áll.

— Napjaim leáldoztak — és hangja res ket. A Legfelsőbb nevé áldassék, ha még két-három esztendő ajándékozna nekem e földön, azt mondom, inkább vegye el tőlem ésead a azt e caddiknak.

A besz din beirja nevé, melléje az évek számát, amit életéből odaáldozna rabbi Chaim Herschnek. Azután rendre jönnek vének és ifjak, akik a végzet által kiszabott életük tartalmából egy-két esztendő: odakinálnak a „szigetinek”. Fölötte pedig mind sötétebben borul a halál árnya.

Reb Joilis panaszoló szava elcsuklik, majd fel-tör ismét!

— Tudod, mi áll a szigeti templom homlokán: מִי יִשְׁמַע קוֹלֵנוּ מִי יִשְׁמַע קוֹלֵנוּ מי is kiáltunk hozzád és könyörgünk, hallgass meg bennünket Urunk, Istentünk!

A gyertyák kilobbannak, a besz din felozlott, átmentek a máik szobába, az orvosok mérték a hal-kuló érverést és hajnali ötkor jelezték a beállott halált. A hívek ruháikat tépték, a földre vetették magukat és a gyász marcangoló kinjai között hajtogatták Jeremiás panaszát: Lehullott fejünk disze, ó jaj, hogy annyit bünöztünk.

sziget zsidó hitközségének főrabbijává választotta. Az özvegy maggyötört vonásain e szavaknál a megenyhülés boldog sugari futottak végig. Miután a küldöttség eltávozott, reb Joilis előkötélével család tanácskozás folyt le, amelynek eredménye, amiat azt már közöltük, az volt, hogy reb Joilis tizenöt éves leányát eljegyezték a tizennégy éves rabbiával.

Testvérek, vők, nagybátyák, asszonyok és leányok átmentek a szomszéd szobába a koporsó köré. A halott fivére, reb Joilis középére állította a völegényt, két kezét áldólag följe terjesztette, majd lehajolt a koporsóra és fehangon mondotta:

— Teierer Brider auf jenem Ojlem, mir rüfen Dir zü: Mazl tov, nazl tov, mazl tov!

Ezzel befejezést nyert egy lényeges dinasztikus aktus. Reb Joilis mint az elhunyt fivére, lemondott az utódlásról és ezt egy és mindenkorra átszármaztatta leánya jövendőbelijének.

Ez körülbelül egy órával azelőtt történt, hogy a hallottat átvitték a házából a szomszédságban lévő templomba. Mindenekelőtt megállapították, hogy a koporsó fölött az első bucsuztatót a halott fia és örököse fogja tartani. A „besz din” azonban jónak találta, hogy a gyásztól lesújtott fiu beszéde számára valaki irányelveket adjon és ebből a célból Slomó Hellert, egy bölcs és tudós dajant küldtek Zalmen Léb Teitelbaumhoz.

— Gyermekem — mondotta az élemedett talmudista — tudom izgatott vagy és nem készültéttél erre a szomorú feladatra. Azért küldtek ide, hogy magbeszéljem veled azt a bibliai idézetet, amelyből beszédedben ki fogsz indulni.

Méltatlankodva felelt Zalmen Léb:

Breuer Uri divat és kalapkülönlegességek üzlete, férfi és női keztyük nagy választékban. Cluj, Piata Unirei 8.

— Érzem magamat olyan erősnek és érzem magam fölött annyira apám szellemét, hogy magam is megtalálom a bibliai motívumot, Isten segítségével meg fogok tudni birkózni első nyilvános feladatammal.

És a templomban e szavakkal kezdte bucsuztatóját:

— '75 נתיב חיים — Isteni áldozat az én párom, peszachi áldozat. Miként őseink mindent félbehagyva, kovásztalan kenyérrel a hátukon vonultak el a Szentföldre, úgy apámat is szent őseink példájára vitte ki az Örökkévaló a földi élet salakjából a tulvilági élet Igéretföldjére. Mindent itt hagyott erjedésben. Itt hagyta hivatást, itt hagyta fejtelen gyermekeit, itt hagyta a készülöben lévő templomot. Ó, szent atyám, borítsd szellemedet híveidre, ránk és reám, aki gyöngén és fiatalon lépek öröködbe.

A megindító bevezetés után tovább fejtette ezt a homilétikai gondolatot hagyományos magyarizációk módjában, amiből meg lehetett állapítani, hogy a tízennégy éves ifjú már ma át van itatva attól a szellemtől, ami a lekipásztori hivatást legfontosabb velejárója. A beszéd nem nélkülözte a gyermeki szív őszinte megnyilvánulását. Olykor szünetet tartott, hangja elcsuklott és ilyenkor a templom falai zokogó sírámok panaszát verték vissza.

A szigeti temető ilyen tömeget mint most, legutóbb csak akkor látott, amikor a főrabbi apját temették. Idegenből jött zsidócsbák egész éjjel kísérték, magánosoknál és zsinagógákban várak, hogy jelen lehessenek a gyászmenetben. Százával préselődtek össze egy egy helyiségben, öreg emberek állva virasztották át az éjszakát, imákat mormosolva. A temető maga nem komor, hatalmas kert a gyönyörű Szalavánhegy tövében, több apró házikóval, „óhelek”, amelyekben a Teitelbaumok elődje Juda Kahn, a hitközség első rabbi nyugdíjazott. Jobbról töle Chaim Léb Kahana, nagyevű daján, Kalman Kahana, a leggazdagabb és legtekintélyesebb a régi családok közül, ezek nyugosznak itt virágos, festett sírkövek alatt. Odakint érdekes régi és gondozott köveket lát az ember, pontosan olyanokat, domboru szöveggel, amelyeket a régi régi temetőben őriznek még most is és amelyeket Krakóban és a lengyel zsidóság más centrumaiban állítottak a mulandóság ellen. Gyertyák égnek sok siron a hó fehérségében.

A Teitelbaumok óhelve fent emelkedik a temető másik részén. Asszony nem léphet be ide, de azért hogy ők is lássák a bent zajló életet és sáhajukat elküldhessék a sírok felé, számukra az óhel mellett helyiséget építettek, amelynek falán tág nyílást hagytak. Innen láthatják ők is a Teitelbaumok sírját, az óhel fala köré helyezett sűrű gyertyasort, láthatják, amint a hívek leborulnak a sírokra, amint átkulcsolva tartják könnyes elmélyedésben a sírköveket. Az óhel körül és bent „kvitliket” írnak lázasan és bedobják a nyitott sírba.

Péntek estére Sziget régi arenata visszatért. Az elhunyt rabbi házában akart imádkozni minden idegen, aki a közbeeső szombat miatt ittrekedt, de a tágas szobák a sok, sok embernek csak egy kis bányadát tudták befogadni. Ezek rekedtek kint a havas, sáros udvarban akikhez azonban eljutott az akadémiai kántornak édes-bus éneke, amivel Szombat királynőjét köszöntötte. Minden úgy volt, mint azelőtt, csak ezuttal a chaszidok nem kísérték ujjongó lépéssel a „Lechó dodi” imát.

Az ottmaradt rebek közül péntek este leglátogatottabb volt rabbi Eleazar Dávid Grünwald asztala. Lionardo esetjére méltó kép volt, amint az ősz szatmári pap körül áhitatos csendben ültek ünnepi prémes bársony fővegben, selyem talárban öreg és fiatal chaszidok. A rabbi a szent vacsora dalokat könnyek között énekelte, fájdalmas ráeszmélés volt az elhunyt fiatal pályatársra. A mulandóság rázós hidege átborzongta a szombati áhitat melegét.

Délidő már jóval elmúlt, amikor a rabbi házában keddusra gyűltek az emberek. Az asztalfőn az elhunyt egyik veje ül, mellette sárga selyem kárpátban a fehérarcú tízennégy éves rebbe. Szép, sápadt, egészen nyugati arcán hideg fatalizmus. Áldást mondott a kalácsra, megtörte és az első falatnál a körülálló hívek már elkapták tőle sira jim-ként.

Este pedig kvitlit adott neki. Szabó Imre

el összeállították az elmudtudósokból álló szakor kellett funkció-dőt vett és ünnepi nagybeteg szobája a'ang fénye mellett, son zsidók ezrei áhi-argyalás" eredmé-ajt a beteg ajkáról,

ai, a beteg szigeti az ügyész és debat-magukba mélyülve ár néhány fejezetét, máikat lamorzolták, a követelte az Úrtól ását.

orabám, Izsák és Já-ntek Istápolója, zsol-egy és erős és félel-egy Magadhoz hívő d asszonyától és mag- add vissza ő", ha za adon olam, világ nak és gyerekeinek süljenek be rajta a ottt kegyelmeid.

velöbe hasító hör-

dia előtt öreg cha-

és hangja res ket. A két-három esztendő t mondón, inkább addiknak.

elléje az évek számát, Chaim Herschnek, k és ifjak, akik a tartalmából egy-két inek". Fölötte pedig árnya.

elcsuklik, majd fel-

templom homlokán: kiáltunk hozzád és bennünket Urunk,

besz din feloszlott, orvosok mérték a hal- jelezték a beállott g, a földre vetették agoló kínjai között Lehullott fejünk disze,

abbijára választotta. sain e szavaknál a ottak végig. Miatán ilis elnökletével csa- amelynek eredménye, lt, hogy rab Joilis ék a tízennégy éves

gyák, asszonyok és szobába a koporsó ilis középre állította g föléje terjesztette, fehangon mondotta: nem Ojlem, mir rífen mazl tov!

lényeges dinasztikus unyut fivére, lemon- és mindenkorra át- ijének.

azelőtt történt, hogy ól a szomezéségban lótt megállapították, ó bucsuztatót a ha- artani. A „bészdim" gyászolt lejutott fiu lveket adjon és ebből böles és tudós dajant umhoz.

ttta az élemedett tal- vagy és nem készül- ra. Azért küldtek ide, zt a bibliai idézetet, z indulni.

nen Léb:

rei 8.

A francia detektivek Horthy kormányzónak, fiának és vejének kihallgatását követelik

Bethlen miniszterelnök, a felségjogokra hivatkozva, megtagadta a kihallgatás engedélyezését. A francia nyomozóközegek szikratávirón jelentették a visszautasítást a párisi kormányának. Korányi követ nyilatkozata

Tegnap délután összeült a parlamenti bizottság

(Budapest, január 25. Az Uj Kelet tudósi tőjtől.) Tegnap délután öt órakor ült össze az első érdemleges ülésre a frankhamisitás ügynek megvizsgálására kiküldött parlamenti bizottság. A bizottság ülészése előreláthatólag két-három napig fog tartani. Tekintettel azonban a bizottság összetételére, teljesen kétséges, hogy megnyugtató eredményt fog-e produkálni. A francia detektivek, mint alább közöljük, még egyáltalában nem tekintik befejezettnek a nyomozást és további kihallgatásokat követelnek. A magyar hatóságok viszont a maguk részéről a bűnügy vizsgálatát befejezettnek nyilvánították. Ebben a pillanatban tehát a legélesebben állanak egymással szemben.

A Budapesten időző francia detektivek a mai nap folyamán egy névjegyzéket nyújtottak át a Béla-utcai rendőrkapitányságnak, azzal a követeléssel, hogy ez abban feltüntetett személyeket a frankhamisitás ügyében haladéktalanul hallgassa ki. A névjegyzéket az újságírók elől igyekeztek eltitkolni, minden titoktartás ellenére kitudódott azonban, hogy a francia detektivek Horthy Miklós kormányzó, annak fia, továbbá vejének Fáy Zoltánnak, szárnysegédének Magosházy őrnagynak és kabinetfőnökének, Bartha Richárdnak kihallgatását és vallomásuk jegyzőkönyvbevételét követelik. A nyomozást vezető rendőrtanácsos még a délután folyamán megjelent Bethlen István miniszterelnöknél és referált neki a francia detektivek követeléséről. Bethlen utasította a rendőrtanácsost, hogy a felsorolt személyek kihallgatását a leghatározottabban megtagadja és jelente ki, hogy Horthy Miklós kormányzónak és környezetének kivallatása a magyar hatóságok hatáskörén kívül esik. A rendőrtanácsos azonnal közölte a miniszterelnök válaszáat a francia detektivekkel, akik azt szikratávirón továbbították a párisi kormányának és további utasításokat kértek. Dr. Strache főügyész sajnálkozással jelentette ki az újságíróknak, hogy a francia detektivek, annak ellenére, hogy a magyar hatóságok már befejezték munkájukat, még mindig nem tekintik lezártnak a nyomozást.

Cuza kevesli a frankhamisitást

Bukarest, január 25. Az „Aparea Nationala”, Cuza lapjának tegnapi száma Cuza professzortól cikket közöl a következő címmel: „Hamis bankjegyek a numerusz klanusz ellen” (Banotele false, contra numerus clausus). A cikk tartalma az, hogy a budapesti frankhamisitások kérdése még mindig teljesen tisztázva és hogy ő, Cuza meg van győződve arról, hogy a hamisítás nem olyan nagyarányú, amint azt a zsidó sajtó feltüntetni igyekezik. Végül kifejti, hogy Románia nem vehet részt abban az akcióban, ami Magyarország ellen esetleg a zsidó internacionálé részéről megindulna.

Sztrache a franciák kérdőpontjairól

A francia detektivek tudvalevőleg egy kérdőívet nyújtottak át Windischgrätz Lajos hercegnek, azzal a megjegyzéssel, hogy ha az abban foglalt kérdésekre pontosan és az igazságnak megfelelően válaszol, ebben az esetben a Banque de France elől a kártérítés köve telésétől.

Sztrache főügyész a „Reggel”-nek ezzel kapcsolatban a következő nyilatkozatot tette:

— A franciák kérdőpontjai szükségessé tették a gyanúsítottak újabb kihallgatását, de ez gyorsan le fog peregni és a nyomozás befejezését nem késleltetik. A gyanúsítottak előzetes letartóztatásának határideje ennek a hónapnak a végére lejár. Addig az ügyészség elkészíti a vádiratot, aminek konstrukcióját Makkaival már megbeszéltem. A franciák kérdőpontjai nem olyan természetiek, hogy azokért a vád hatóság kényyszerülne vizsgálatot indítványozni.

Zadraveczról azt mondta, hogy az ügyészség ellene az eljárást nem szüntette meg.

Korányi a francia nyomozás ellen

Báró Korányi Frigyes, Magyarország párisi követe a következő nyilatkozatot adta a „La Presse” munkatársának:

— A magyar kormány állandóan alaptalan rágalomnak van kitéve, am lyek ellen tiltakoznom kell. A rágalmazás célja éles ellentétben van a locarno-i szellemmel és csupán zavart akar kelteni Magyarországra és Franciaországra jóviszonyban. A párisi rendőrség emberei nem avatkozhatnak bele a bírói eljárásba, mert ez ellentétben volna a nemzetközi joggal és a magyar jogszokásokkal. Más országokban sem ellenőrizhetik idegenek a bíróságot, a rendőri vizsgálat megejtésénél azonban teljes szabadságot kapnak.

francia nyomozó közegek és a magyar kormány. Nincsen kizárva, hogy ez a feszült helyzet egy egészen váratlan fordulatot fog kirobantani. A frankhamisitási ügy tulajdonképpen most érkezett el ahhoz a fázishoz, amelyben Franciaország és Bethlen miniszterelnök össze-mérik erejüket. Ha Bethlen, a parlamenti bizottság útján, nem lesz képes a botrányt levezetni, úgy kétségtelen, hogy a francia kormány az eddiginél is agresszívebben fog fellépni és — minthogy megfelelő garanciákat nem kapott — teljes erejével a frankhamisitási ügy kulisszáinak lerombolására fogja vetni magát.

Ma érkezett jelentéseinket a következőkben adjuk:

A vizsgálat folyik, a politikai vád tarthatatlansága és a kormány korrektsége ki fog derülni.

Vázsonyi újra a Kormány ellen

Vázsonyi Vilmos néhány nappal ezelőtt a Neue Freie Presse ben hosszabb cikkben ismertette a frankhamisitást. Egyes körök Vázsonyi cikket nemzetgyaláásnak minősítették és azt kívánták, hogy az ügyészség — indítson ellene eljárást. Amikor Vázsonyi erről a támadásról tudomást szerzett, a következő nyilatkozatot tette ugyancsak a „Neue Freie Presse” hasábjain:

— Ugy hallom, hogy a kormányt támogató Zieby párt ülésén egy képviselő azt követelte, hogy ellenem a Neue Freie Presse ben megjelent cikkem miatt indítsanak eljárást nemzetgyaláás címén. Én a magyar nemzet becsületéért szállottam síkra és tiltakoztam az ellen, hogy kalandorok, a hazaszeretet szent fogalmával visszaélve, inficiálhassák a magyar nemzet jóhírnevét. Amit én irtam, az nemzetgyaláás? És az ilyen felfogást szabadon lehet hirdetni egy olyan pártban, melynek a támogatását a kormány igénybe veszi?

A továbbiakban elmondja Vázsonyi, hogy Windischgrätz herceg és Nádosy volt országos főkapitány mennyire kompromittálva vannak. Megállapítja, hogy kit terhel a politikai felelősség, kijelenti, hogy a legteljesebb bizalmatlansággal van a kormány iránt és hogy ezt a kormányt nem tartja alkalmasnak a valódi tényállás kiderítésére. Magírja továbbá, hogy a miniszterelnöknek nem adott adatokat és a parlamenti bizottság előtt remélhetőleg alkalmatlan lesz, hogy a miniszterelnöknek nyilatkozzék arról az ügyről és elmondja, hogy milyen formában és mikor kapott hírt a frankhamisitók terveiről.

Kár minden kísérlet, mert

BLATT

harisnyái a legjobbak

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánátsági zsidóság napilapja
Szerkesztik: Glaszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

— **Halálozás.** Temesvárról jelentik: *Löffler* Adolf, Bánág közgazdasági életének kimagasló alakja, tegnap délnél hatvanéves korában meghalt. *Löffler* Adolf beltagja volt a *Löffler* Jakab és fia cégnek és vezérigazgatója Románia egyik leghatalmasabb faüzemének, a *Bisztrai Erdőkitermelési Részvénytársaságnak*. Egy év óta, amióta feleségét elvesztette, állandóan betegeskedett. Halála széles körökben osztatlan fájdalmat keltett. Hétfőn délután temették nagy részvét mellett.

— **Bezárult a palesztinai zsidó nemzetgyűlés első ülészaka.** Jeruzsálemből jelentik: Tegnap rekesztették be az *Aszfét Hanivcharim* első szesszióját. A záróülés reggel hat óráig tartott és heves viták között folyt le, melyek a palesztinai munkáskérdés és munkamódszerek körül forogtak. A mizrachista és jemenita képviselők támadták a munkásszövetkezetek működését, míg a munkásképviselők azt vetették a jómódu kolonisták szemére, hogy birtokaikon nem zsidó munkásokat foglalkoztatnak. A vita lezárása után a nemzetgyűlés különféle politikai határozatokat hozott, többek között arról, hogy felhívják a kormányt, adja ki a zsidó községek életét rendező rendeletet, tegyen eleget a Palesztina-mandátum kötelezettségeinek, engedélyezzen állami kölcsönöket zsidók számára is, az állami földeket adják át zsidó gyarmatosítási célokra, részesítse állami támogatásban a héber iskolarendszert. A nemzetgyűlés elhatározta, hogy az iskolák egyelőre továbbra a cionista szervezet végrehajtóbizottságának felügyelete alatt maradnak, de a vezetésük a *Waad Leumi* hatáskörébe megy át. Elhatározták még egy választottbírósg megalkotását a munkakonfliktusok elintézésére. Végül megválasztották azt a 38 képviselőt, aki a *Waad Leumit* fogja alkotni.

— **Élesden megalakult a Pro Palesztina-liga.** Tudósítónk jelenti: Óriási sikerű, nívós kulturesztélyt rendezett január tizedikén az élesdi zsidóság a *Keren Kajemet* javára. Az estélyt *Rosenfeld* Sándor ünnepi beszéde nyitotta meg. A műsoron *Wegner* Mici szavalata, *Weinberger* Vilma és *Berger* Tubi dialógja, *Havas* Mártuska és *Szöke* Böske táncduettje, *Ladányi* Lóránd és *Berger* László „drámai jelenete”, *Révész* Ica kuplái, *Wegner* Mici stáncái arattak megérdemelt nagy sikert. *Friedmann* Vilmos nagyváradi hegedűművész, akinek párisi tanulmányutja előtt ez volt a bucsufellépése, különösen *Bach* hegedűversenyében érte el a művészi kiforrottság magas fokát. *Berger* László szellemesen konferált. Az est kiemelkedő szenzációja a négyéves *Havas* Klárka volt, aki a „Vén kisasszony” és „Liliputi prima-donna” című jeleneteiben szünni nem akaró tapasztalatot. A táncokat *Létai* Gábor tanította be. Az estély megrendezése körül *Klein* Ferenccé és *Ladányi* Ignác szereztek érdemeket. Estély után emelkedett hangulatú bankett volt. Másnap délután élesdi zsidó asszonyai megbeszélésre gyűltek össze, hogy megtanácskozzák a Palesztina-munkában való részvételük módjait. A központi kiküldött ismertette a célokat és az ahhoz segítő eszközöket. A jelenlevők egyhangú lelkesedéssel mondták ki a

Gyilkossággal is vádolják a nemzetközi betörőtársaság tagjait

Weisz Manó büntársát: Kiss detektívet letartóztatták

(Cluj-Kolozsvár, január 25. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári rendőrség által elfogott nemzetközi betörőtársaság ügyében mára szenzációs fordulat állott be. *Cotz* Jonel subkomiszár, aki a munkási *Solvay*-műveknél történt kasszafurás ügyében pénteken este Csehszlovákiába utazott, ma visszaérkezett Kolozsvárra. *Cotz* utazása szenzációs eredménnyel járt. Megállapították, hogy a Somrádi testvérek egy *Kurceba* Béla nevű társukkal együtt követték el a kasszafurást. A csehszlovák rendőrség már kézrekerítette *Kurcebát*, aki azóta *Illaván* ül. A kasszafurás alkalmazni elemelt összeg nagyságát is sikerült megállapítani, ami sokkal nagyobb, mint azt elinté hitték.

A betörőtársaság összesen egymilliószázhuszonnyolcezer csehszlovák, háromezer dinért, kétszázhuszonöt olasz lírát, harmincezer rentenmárkát és közel másfél mázsa csehszlovák aprópénzt vitt magával a munkási *Solvay*-művek kasszájából, tehát körülbelül kilenc-tíz millió lejnek megfelelő összeget. Somrádiék a rablott pénzzel Romániába szöktek át, itt felkeresték régi ismerősüket, *Weisz* Manót, aki a pénz legnagyobb részét dollárokká váltotta be. *Langel* Lászlónak, a betörőtársaság állítólagos ötödik tagjának a szerepe is tisztázódott

Pro Palesztina-liga élesdi tagozatának megalakulását és ígéretet tettek arra, hogy minden gondjuk oda fog irányulni, hogy ne legyen Élesden zsidó ház, amelynek falán ott ne legyen a *Keren Kajemet*-persely. A hólabda-tea bevezetését is elhatározták és ennek megfelelően három csoportba beosztva, már a legközelebbi héten megkezdik a földvásárló alap javára rendezendő teadélutánokat. A liga ideiglenes elnökeül dr. *Havas* Aladárnét választották meg.

— **Eljegyzés.** *Roth* Sarolta és *Auspitz* Andor Érmibályfalva jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Dászkál** *Israel* Daj és *Klein* Joli Zalan jegyesek.

— **Hirsch** *Szerénke* Bandul de Campia és *Lévi* Géza Oradea-Mara jegyesek.

— **Házasság.** *Horváth* Ilonka Oradea-Mara és *Jakab* Vilmos Dobokáról ezúton hívják meg rokonaikat, barátait és ismerőseiket f. hó 31. é. n. 4 órakor Oradea-Mara Str. George Lázár 11. szám alatt tartandó esküvőjükre.

— **A dési zsidó nőgyűlés mősoros teaestélye.** Hirt adtunk arról, hogy a dési zsidó nőgyűlés a napokban kintinően sikerűt nagyszabású mősoros estélyt rendezett. Mint utólag értesülünk, a nívós műsor keretében még az alábbiak szerepeltek: *Katz* Ruth, *Fritsch* Tibor és *Weinstein* Helén, akik ugyancsak nagyban hozzájárultak az est sikeréhez.

— **A zilahi Aviva és Barisszia mősoros estélye.** A zilahi Aviva zsidó le nyegylet a Barissziával együttműködésben nagyszabású, táncos estélyt rendez január 31-én. Az estélyt *Idwal*-szálló nagytermében fog lezajlani, osztatlan érdeklődés nyilvánul meg az egész Szilágyságban.

Cluj, Str. Universităţii 1.
(volt Egyetem-utca)

„OPTICA“
legmodernebb látszerüzlet.

Hómérók, inhalátorok a legolcsóbb árban.

a csehlovákiai nyomozás folyamán. *Langel* egyáltalán nem vett részt a betörésekben és a neve csak úgy keveredett bele a bűntügybe, hogy egy ízben tizenhatezer lejt kapott kölcsön Somrádi Jánostól.

Cotz Jonel subkomiszárral egyidejűleg Kolozsvárra érkezett még *Pops*, csehszlovák rendőrszervező is, valamint *Salevetz* Zsigmond, a munkási *Solvay*-művek vezérigazgatója. A csehszlovák rendőrszervező kolozsvári utazása a Somrádi fivéreket ellen felmerült azzal a gyanúval van kapcsolatban, hogy a múlt évben Kassán ők gyilkolták meg borzalmas módon *Andriányiné* trafikost. A csehszlovák rendőrségnek állítólag kétségtelen bizonyítékaik vannak, hogy a Somrádi testvérek a gyilkosok. Somrádiékat rövidesen átkísérik Csehszlovákiába, mert az ottani bíróság fog ítélni felettük. A kolozsvári rendőrségen történő kihallgatásuk alkalmával az is kiderült, hogy *Weisz* Manónak egy *Kiss* nevű rendőrségi detektív volt a büntársa a hamis utlevelek megszerzésében. *Kiss* detektívet *Draghiciu* bűntügyi kapitány természetesen azonnal letartóztatta. Ugy *Kiss*et, mint a nemzetközi betörőtársaság fejt és orgazdáját, *Weisz* Manót Kolozsváron fogják a bíróság elé állítani.

— **Rendzavarás nélkül zajlott le Cuzák bukaresti nagygyűlése.** Bukarestből jelentik: A Keresztény Diákok Szövetsége tegnap délelőtt a Popinan termében és az udvaron gyűlést tartott, amelyen *Cuza* professzor is résztvett. Az épület cuzista-jelvényekkel és zászlókkal koszorúzták fel. Az egyes felszólalások kapcsán szokásos antiszenita beszédek hangzottak el. Az ünnepség ezután programja az lett volna, hogy a menet a királyi palota elé vonulva, demonstrációt rendez. A tömeg azonban a palota felé menet a *Bulevard Carol* on a földmívelésügyi minisztérium palotája előtt karhatalommal találta magát szemben. Az erőes felszólításnak és közbeépésnek az lett a következménye, hogy a tömeg szétszórt és a *Hotel Bulevard* előtt a *Calea Victorian* ismét egybegyűlt. Csakhamar itt is rendőrök és csendőrök álltak el a tömeg útját és végül itt is kénytelenek voltak szétszórni. A fővárosban egész késő estig járőrök cirkáltak a rend biztosítására.

— **Oroszország újabb területeket adott zsidótelepítés céljaira Krimben.** Moszkvából jelentik: Ugyanakkor, amikor a szovjet kormány tömegesen bebörtönzi a zsidó nemzeti mozgalom legjobbjait, más téren is igyekszik aláásni a cionista munka érdekeit. A palesztinai kolonizáció ellen-súlyozására megindított *Krim*-akció is ezt a célt szolgálja, nem sok sikerrel, mert a legutóbbi letartóztatások éppen ezeken a telepeken történtek. A cionistaüldözések miatt támadt elkeseredés csillapítására a földmívelésügyi népbizottság most újabb 31638 deszjatin területet bocsátott rendelkezésre a földnélküli zsidók letelepítésére. A földek kiosztása már megkezdődött.

— **A nagyenyedi helyicsoport tisztújító közgyűlése.** Tudósítónk jelenti: Jan. 24-én, vasárnap délután tartotta meg közgyűlését az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség nagyenyedi helyi csoportja az összes tagok és nagyszámú vendég jelenlétében. A közgyűlésen, amely a hitközség tanácstermében folyt le, a Szövetség vezetőségét dr. *Szőnyi Géza* képviselte. A közgyűlést *Fenichel* László hitközségi elnök nyitotta meg, aki üdvözölte a központ kiküldöttjét. Ezután dr. *Szőnyi Géza* több, mint egyórás előadásban foglalkozott azokkal a feladatokkal, amelyeket a Szövetségnek ebben az évben egy politikai, mint kulturális téren és a Palesztina-munka érdekében el kell végeznie. Ezen nagy feladatok sikeres megoldása csak a vidéki csoportok erőteljes erkölcsi és anyagi támogatásával remélhető. Ismertette a vezetőség eddigi munkáját, rámutatott azokra a kötelezettségekre, amelyek Erdély zsidóságára hárulnak Palesztina fölépítésével szemben. Cél-tudatos szervezkedésre és fokozott tevékenységre hívta fel a jelenlévőket. *Szőnyi Géza* dr.

Szövőgyárak figyelmébe! Festünk bármilyen gyapju, műselyem és pamut fonalat, szintarlóan, bármilyen színre.

„Kristály” kélmefestő vegyfestő és gőzmosógyár Cluj. Telefon 500

Magjait

Langel egyálta és a neve csak egy egyiben tizenli Jánostól. Nyídejtleg Kolozsvák rendrinspektd, a munkácsi csehszlovák rendör-rádi fiverek elan kapcsolatban, ilkolták meg borfikosót. A cseh-ségtelen bizonyi- stvérek a gyilok csehszlovákiába zni felettük. A allgatásuk alkalmán Manónak egy volt a büntérsa a . Kiss detektivet meszetesen azon mint a nemzetközi Weisz Manót állítani.

Eljött le Cuzáék tarestből jelentik : tegnap délelőtti a gyűlést tartott, vett. Az épületet koszorúzták fel. okos antiszeMITa ség ezutáni prohet a királyi palota A tömeg azonban aron a földmi- lött karhatalommal s felszólításnak és ménye, hogy a tö- ard előtt a Calea hamar itt is rend- meg utját és végül ani. A fővárosban altak a rend biz-

erületeket adott nben. Moszkvából a szovjet kormány nemzeti mozgalom k alánsni a cionista kolonizáció ellen- is ezt a célt t a legutóbbi le- lepeken történtek. elkeseredés csilla- zottság most tjab- ott rendelkezésre re. A földek ki-

soport tisztujtó : Jan. 24-én, vasár- gyűlését az Er- téség nagyenyedi k és napyszámu tésen, amely a hit- le, a Szövetség képviselte. A köz- ztségi elnök nyi- zózpont kiküldött- több, mint egy- azokkal a felada- tságnak ebben az kulturális téren és a el kell végeznie. megoldása csak a kölcsi és anyagi mertette a vezető- tott azokra a kö- rdély zsidóságára ével szemben. Cél- okozott tevékeny- t. Szőnyi Géza dr.

Telefon
j. 500

negyhatású beszéde után Márton Béla bank- igazgató, a helyicsoport elnöke köszönte meg az előadó értékes utasításait és ígérte, hogy a helyicsoport minden eszközt és módot meg fog ragadni, hogy Szövetség vezetőségét munkájá- ban hathatósan támogassa. Majd előterjesztette a jelölőbizottság javaslatát, amelyet a közgyű- les egyhangulag elfogadott. Az új vezetőség a következőképpen alakult meg: elnök Roth Ar- nold, társelnök Benedek Miklós, alelnök Nuss- bacher Andor, titkár Roth Vilmos, pénztáros Israel Adolf, ellenőr Fischer Jakab, sékelbiz- tos Erdélyi József, Keren Hajjesszód biztos Neu- mann Géza, Keren Kajemet-biztos Nussbacher Mihály. A választmány tagjai: Rappaport H., Grünfeld L., Grünfeld J., Farkas V., Fenichel L., Márton B., Lebovits A., Weiss E., Görög B., Fesztinger A. David, Berkovits B., Benyo- vits M., Fenichel M., Wieder A., Berger M., Blond J., Wieg Gy., Wolf H., Öhler K., dr. Mátyás M. és Horvát J.

Sólem Alajchem halálának tizedik évfordulója. A közeli hetekben lesz tíz éve, hogy Sólem Alajchem, a keleti zsidóság nagy humoris- taja, meghalt Newyorkban. Ezt az alkalmat külö- nösen földjei, az ukrán zsidók akarj k egy nagy- szabású manifesztaóra felhaználni. Ez alkalommal kiadják Sólem Alajchem legjobb műveit két kötet- ben. Az odesszai zsidó muzeum pedig külön Sólem Alajchem-osztályt állít fel, ahol összegyűjtik a nagy írónak vonatkozó anyagot. Egy zsidó tanintézetet az író nevével neveznek el.

A dán király nem maradhat meg szabadkőművesnek. Kopenhágából jelentik: A dán hadügyminisztérium rendeletet adott ki, amely szerint az ország hadseregében szolgáló tisztek nem lehetnek tagjai semmiféle titkos társulatnak, így a szabadkőműves-páholynek sem. Ez a rendelet, amely egyenesen ellenkezik az alkotmánnyal, súlyos hely- zetbe hozta magát Keresztély dán királyt is, aki tudvalegileg tagja a kopenhágai szabadkőművespá- halynek. Minthogy a tisztkar tagjai között is so- kan vannak különböző szabadkőművespáholyban, mozgalom indult meg a rendelkezés visszavonására.

Betörték a kongresszusi hitközség irodájába. Péntekről szombatra virradó éjjel vakmerő betörés történt a kolozsvári kongressz- szusi zsidó hitközség irodájában. Lax Salvator hitközségi főtitkár fedezte fel a betörést, aki a sziguranca épületében levő irodahelyiségébe szombat este belépve, meglepetéssel konstatalta, hogy az íróasztal fiókjait valaki felfeszítette és onnan 4-5000 lejű elemelt. A rendőrség megindította az eljárást.

Megválasztották a „Szamos” építke- zési szövetkezet vezetőségét Tegnap választotta meg vezetőségét a „Szamos” kolozsvári Épít- kezési Szövetkezet. A közgyűlés, miután tudomásul vette az alapszabályok jóváhagyását, megválasztotta a szövetkezet választmányi tagjait, még pedig Uta- lea polgármester, Bésa, a Sodrónypár igazgatója, Felius Stefan ügyvéd, Opreacu ezredes és Neamtu Oronel színész személyében. Pótagok: Popov Ado- nis ügyvéd és Romanovici Gligor, a Sfatul főtitkára lettek. Cenzorok: Dumitriu pénzügyi adminisztrator, Tuffy Richard és Gligor vasuti mérnök. A vá- lasztmány a közeli napokban ülést tart, amelyen saját kebeléből elnököt választ.

Emléktáblaleleplezési ünnepség a ko- lozsvári Napközi Otthonban. Vasárnap dél- után ünnepelte meg a kolozsvári Izraelita Jótékony Nőegylet diszeloáknőjének, Neuberger Zsigmond- nének 60 ik születésnapját. Ez alkalommal a Nő- egylet a Gyermekotthonban felállítandó márványtá- blát leplezte le, mellyel maradandó emléket kíván a jubiléus elnöknek állítani. A tábla szövege a kö- vetkező: „Szeretete és hálája jeléül a Gyermek- otthon, kezdeményezője és megteremtője Neuber- ger Zsigmondné nevével diszíteni határozta el az Izr. Nőegylet 1925 május 26 án megtartott köz- gyűlésén.” A márványtábla leleplezése után kez- detét vette a lélekemelő ünnepség. Dr. Fischer

Nagy harisnyavásár
melyen leszállított árákkal

- Kötött harisnya, minden színben..... Lei 25
- Flohr harisnya, minden színben Lei 53
- Muszlin harisnya, divatszínben..... Lei 69
- Céna muszlin, minden színben Lei 98
- Selyemfátyol harisnya, minden színben, Lei 125

BLATT -- Főtér 13. szám
Olvasóinkban és kötöttárunkban óriási választék.

Oroszország ultimátumot intézett Kinához

Letartóztatták a charabini orosz követség összes tagjait

(London, január 25. Az Uj Kelet tudósító- jától.) Csicserin külügyi népbiztos a kínai köz- társaság elnökéhez jegyzéket intézett, amelyben követeli, hogy három napon belül bocsássák szabadon Ivanov méraökö, a kínai keleti vas- ut igazgatóját, akit Csang Cso-Lin utasítására letartóztattak. Követeli továbbá, hogy az 1924. évi egyezmény értelmében állítsák helyre a rendet a keleti vasutakon. Ha a kínai kormány bármilyen oknál fogva nem lenne abban a helyzetben, hogy ezen követeléseket teljesítsa, akkor — követeli Csicserin — a kínai kor- mány engedje meg, hogy a megállapodásokat az ő kormánya valósítsa meg és a saját ha-

talmi erejével védje a kínai és a szovjet unió érdekeit a keleti vasutak mentén. A jegyzéket a szovjet pekingi követe a mukdeni konzulnak továbbította, hogy nyújtsa át Csang-Cso-Linnek és figyelmeztesse arra, hogy a szovjetkormány választ vár.

Válaszképpen az orosz jegyzékre Csang-Cso- Lin a charabini orosz konzult és a követség minden tisztviselőjét, valamint több száz embert letartóztatott. Hírlik, hogy Csang-Cso-Lin- nak szándékában van, hogy Mukden, Szovjet és Szibéria között minden összeköttetést elvág- jon. Az oroszok százezer embert vontak össze Charabin közelében. A helyzet igen kritikus.

Tivadarné elnökő távollétében az ünnepélyt né- hány szivből fakadószóval Weissburg Enilné nyitotta meg. Utána dr. Eisler Mátyás főrabbi tartotta magaszáryalású beszédét. „Fölsőleges az ő neve mellé bármily jelzőt hozzátennünk, — mondotta Eisler főrabbi — mert minden jelzőt el- homályosít ömaga. Három évtizedes köz munkája alatt ugy Kolozsvár, mint az egész Erdély az ő nevét összeköti a jónak és nemesnek fogalmával. Legszebb alkotása épp a Gyermekotthon, amellyel nemcsak a humanizmus ügyét szolgálja, hanem becsületes zsidó munkát is végez. A főrabbi áldása után dr. Fischer József a Zsidó Nemzeti Szövet- ség nevében emelkedett szólásra és lendületes sza- vokban méltatta a jubiléus egyéniségét és produk- tív munkásságát. Majd Szenes Károly a ko- gresszusi hitközség nevében, Hirsch Adolf kir. ta- nácos a Chevra Kadisa részéről, Winkler Janka a Tarbut-iskolák nevében, Nussbaum Mihály, a Poale Czedek megbízásából, dr. Leitner Fülöp az Árvagondozó nevében beszéltek. Weisz Bilánué vi- rágkosarat adott át néhány meleg szó kíséretében Neuberger Zsigmondnének. Az Otthon növendé- kei keresetlen szavakkal tolmácsolták szívük hálá- ját. Neuberger Zsigmondné meghatót köszönő sza- vai után a jubiléus jóvöltából a kicsinyek gazdag uzsonnában részasültek. Az ünnepély emelkedett tónusával és a kifejezésre jutó érzelmek színtességé- vel mély hatást gyakorolt a jelenlévőkre.

A nagyváradí ortodox hitközség közgyűlése. Nagyváradról jelentik: A nagyváradí ortodox izraelita hitközség vasárnap délután négy órakor tartotta rendes évi közgyűlését, amelyet Nussbaum Sámuel elnök nyitott meg. Kegyeletes szavakkal parentálta el a miramarosszigeti és halmi elhunyt főrabbit. A összes jelenlevők állva hall- gatták végig a parentáló beszédet. Ezután tuda- másul vette a közgyűlés, hogy Weisz Mór vég- rendeletében százezer lejt adományozott a hitközség jótékonyági és kulturális intézmények céljaira. Ezután Berkovits Bernát indítványa következett, aki azt a javaslatot tette, hogy a nagyváradí orto- dox hitközség évi jövedelmének egyszázalékát a palesztinai zsidóság vallási intézményeinek támo- gatására fordítsák. Berkovits Bernát indítványa szerint az összeg felosztása és hováfordítása tekin- tetében Kuk, a jeruzsálemi főrabbi legyen illetékes. Ezzel szemben Sternberg Iszák az Aguda részéről egy olyan javaslatot terjesztett be, hogy a hitköz- ség évi jövedelmének ötszázalékát a palesztinai er- délyi kolónia rituális intézményének támogatására fordítsák, ellenben a támogatás mikénti kiosztása Sonnenfeld jeruzsálemi agudista főrabbi felügyelete alá kerüljön. Az indítványok rendkívül nagy ér- deklődést váltottak ki a jelenlévő tagokból, azon- ban az előrehaladott idő miatt határozathozatal nem történt, hanem azt febrnár hó első felében össze- álló rendkívüli közgyűlésre halasztották.

Mennyi aranyat termeltek 1925-ben Romániában? Bukarestből jelentik: A Banca Nationala kimutatása szerint az elmúlt év 9 hónapjában 1164 kg. 717 gr. aranyat termeltek ki a romániai aranybányák. Ebből a mennyi- ségből 852 013 kg. ot a „Mica” kommerciali- zált bányái, 203 5 kg. t az állami bányák és 109 202 kg. ot a magánosok termeltek ki.

Kétszázmilliárd korona passzívával fizetésképtelen lett a budapesti Viktoria- malom. Budapestről jelentik: Röviden hírt adtunk arról, hogy a budapesti részvénytiacon egy napig tartó erős bessz volt. A részvények esetét a kontremian aktivitásának tulajdonító- ták, azonban mint mára, kiderült, a nagy ár- folyamazuhanásnak mélyebben fekvő okai vol- tak. A Viktoria malomipari részvénytársaság ugyanis súlyos fizetési zavarok után beszü- n-

tette fizetéseit és mintegy kétszázmilliárd ko- rona passzívával inzulvens lett. A nagyarányú fizetésképtelenség amerikai buzával való spe- kuláció folytán állott elő. A Viktoria-malom ügyeinek rendezésére egy bankszindikátus alakult, amely igyekszik megállapítani a hatal- mas budapesti vállalat státuszát, hogy azután megkezdhesse a hitelezőkkel való tárgyalást. A malomvállalat az amerikai és angol hitelezők- nek közel egymillió fonttal tartozik, de nagy- összegű kötelezettségei vannak a svájci és a budapesti, valamint a bécsi piacokon.

Megjelent a „Noar” legújabb száma. Az erdélyi zsidó ifjuság szimpatikus folyóiratának a „Noar”-nak legfrissebb száma most jelent meg. A „Noar” januári számával harmadik évfolyamat kez- dte meg. A „Noar” legújabb számát kiváló cik- kek, hangulatos közlemények és stílusosan megírt szépirodalmi alkotások töltik be. A „Noar” szoká- sos revüjét dr. Mar. on Ernő tollából nyerjük. Weisz Mendel a Barisszia Hitachdut megalapításáról em- lékezik meg. A zsidó nemzet szociológiájáról szóló tanulmányát folytatja Giszkalay Jochanan. Forgó Adynak a „Bélyeges sereg” című versét analizálja. Az ifjuság feladatairól Löbl Lajos ir. Nagyszerű olvasmány Walter Roth-nak Jeruzsálem zenei éle- téről szóló cikke. Hamburg Szerén ragyogó han- gon hívja fel az ifjuság figyelmét a chaluci utra. A testnevelés szempontjairól Kasztner Rezső na- gyon érdekes tanulmányt közöl. Hochfelder Fran- ciska és Takács Erzsébet elbeszélései, Hirsch Simon, Halmágyi Mária és Langer Sándor res- sei, Feiler Pál satirikus megfigyelései, érdekes és eredeti illusztrációk, valamint a zsidó ifjusági élet megnyilatkozásairól írt szervezeti közlemények teszik változatossá a „Noar” legújabb számát. A „Noar” művészi technikájú külsőben, 24 oldal terjedele- mel, gazdag és változatos tartalommal jelent meg. Megrendelhető: Administratia „Noar” Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 48. Előfizetési ára: egy évre 260 lej, félévre 140 lej. Egyes szám ára 25 lej.

Zsák Ponyva
Mindennemű célokra legelőnyösebben beszerezhető
Albala Izsó
Timisoara
Piata Traian No 10

Kötöttárunk, legelőnyösebb
KELIOS
Főtér 7 szám

KÖZGAZDASÁG

A használt autógummi behozatalának epilógusa

Küldötség megy a pénzügyminiszterhez a többmillió újabb vámkiadási eljárások megszüntetése érdekében

(Cluj-Kolozsvár, január 25. Az Uj Kelet tudósítójától.) Még annak idején hírt adtunk arról, hogy Anghel Stefan kolozsvári váminspektor többmillió bírságot rótt ki azokra az importőrökre, akik használt autógummit (köpenyt) hoztak be külföldről. A használt autógummit — mint ismeretes — bocskorok készítésére használták fel. A bírság kirovása azon a címen történt, hogy az importőrök nem a rendes vámtétel szerint vámozták el a behozott használt anyagot. A bírság kirovása ellen az érdekeltek felekeztek és a bíróság megállapította, hogy az importőrök a vámrendelkezéseknek megfelelően jártak el és mentesítette őket a bírság megfizetése alól.

Mintán az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság is jóváhagyta, mindenki azt remélte, hogy az ügy ezzel az ítélettel befejezést is nyer. A dolog azonban nem úgy történt, mert Anghel inspektor újabb jegyzőkönyveket véttetett fel és az eljárást tovább folytatta azon a címen, hogy a vámtörvény a vámtisztviselőknek megadja azt a jogot, hogy két évre visszamenőleg megállapíthassák és jegyzőkönyvet vehessenek fel azokról az esetekről, amelyekben rosszhi szemű elvámolások történtek.

Az érdekeltek most a kereskedelmi és iparkamara vezetőségét kérték fel intervencióra és mint értesülünk, a napokban küldötség megy a pénzügyminiszterhez, amely kéri fogja, hogy a teljesen indokolatlanul megindított újabb vám-eljárásokat szüntessék be annál is inkább, mert ebben az ügyben illetékes bíróság már ítélezett, az ítélet pedig az importőrök eljárását teljesen igazolta.

A főtitkári állás betöltése a kolozsvári iparkamaránál. Lapunk legutóbbi számában közöltük, hogy a kereskedelmi miniszter felhívta a kamara vezetőségét, hogy titkársági állásra jelölje a névjegyzék felterjesztése nem azért szükséges, mintha Caciula jelenlegi főtitkár kinevezése elől elzárkózna a kereskedelmi kormány, hanem azért, mert a költségvetés szerint a kolozsvári kamaránál két titkári állás vár betöltésre, tehát a kamarai törvény szerint négy jelöltet kell felterjeszteni, viszont a kamara csupán kettőt terjesztett fel.

Vámárak kirakása. A CFR szállítási szabályzata értelmében a CFR köteles minden vámárakat saját munkásaival kirakítani, amelyek a kereskedők címére érkeznek. Az impériumváltozás után a kereskedők, hogy a késedelmes kirakást megelőzzék, jónak látták a kirakást vámmunkásokkal végeztetni, akiknek díjazását sajátjukból fizették. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara a napokban átírt a CFR igazgatóságához és kérte ennek az állapottal a megszüntetését. Az igazgatóság ma arról értesítette a kamara vezetőségét, hogy rendeletet adott szerveinek, hogy a kirakást CFR munkásokkal végeztessék. Illymódon a kereskedők vagononként nyolczáz lej kirakási díjat takarítanak meg.

A CFR kölcsönügye. Bukarestből jelentik: Bratianu Vintila pénzügyminiszter táviratot kapott Berthon amerikai bankártól, hogy február hónapban Aronovici bankárral együtt Bukarestbe érkezik, hogy a CFR részére nyújtandó kölcsön feltételeit megbeszéljék.

Március 1-re bevezetik a határidő-üzletet Budapesten. Budapestről jelentik: Tőzsdekörök komolyan foglalkoznak a határidő-üzlet bevezetésével a terménypiacon. Beavatottak szerint március elsejére feltétlenül reaktíválják a határidő-üzletet.

Jóváhagyták a kolozsvári kamara cenzorválasztását. A kereskedelmi és iparügyi minisztertől ma leirat érkezett a kamarához, amelyben Valer Ghircioias kamarai cenzor megválasztását megerősíti és a választások iránt beadott felekezéseket elutasítja.

Közgyűlési naptár

Január 25. *Industria de Lemne din Romania* S. A. Szatmár, rendes közgyűlés délelőtt 11 órakor dr. Gergely János ügyvédi irodájában.

Január 29. *Frommer Armin cipőgyár* Temesvár délután 5 órakor a gyár helyiségében.

Január 30. *Erdélyi Kereskedelmi és Hitelbank* r. t. Marosvásárhely, délután 3 órakor az intézet székházában.

Pepp István és Fia posztgyár Rt. Brassó délután 4 órakor a gyár központi irodahelyiségében.

Január 31. *Bistritzer Kreditbank A. G.* Beszterce, délelőtt fél 10 órakor a bank helyiségében.

Szatmári Hitelbank Rt. Szatmár, XVI. rendes évi közgyűlés délelőtt 11 órakor saját helyiségében.

Halmi Egyesült Bank Rt. Halmi, délelőtt fél 12 órakor a bank helyiségében.

Február 2. *Ipar- és Gazdasági Bank Rt.* Zilah, délelőtt 11 órakor saját helyiségében.

Február 7. *Aradi Polgári Takarékpénztár Rt.* Arad, XXXVIII. rendes évi közgyűlés. Részvénytőke huszonhatmillió, tartalékalap 8.616.388.94 betétek 222.761.716.81, nyereség 9.477.721.62 lej.

Február 28. *Szilágyesi Agrárbank Rt.* Szilágyesb, délelőtt 10 órakor saját helyiségében. Tárty: alapkezelés egymillió lejrel kémillió lejre.

Huszmillió alaptőkével alakult meg a kolozsvári Mezőgazdasági Hitelintézet.

A napokban tartotta meg alszülő közgyűlést a kolozsvári Mezőgazdasági Hitelintézet. A hitelintézet főprogramja, mely 20 millió lej alaptőkével indul, hosszabb lejáratú törlesztéses kölcsönök folyósítása záloglevelek alapján, behelyezett váltókölcsönök folyósítása és egyáltalában minden hitelművelet, amely a mezőgazdasággal kapcsolatos. A Hitelintézet ügyfelei kizárólag földtulajdonosok lehetnek, akik egyúttal részvényesei is az intézetnek.

Uj külföldi kölcsönt kap a csehszlovák textilipar. A „Prager Presse” értesülése szerint a csehszlovák textilipar a gyáriparos szövetség útján újabb nagy külföldi kölcsönt fog felvenni, amelynek feltételei általában kedvezőek. Minthogy magas összegről van szó, nem lesz könnyű az egész kölcsönt a belföldön elhelyezni és ezért azt tervezik, hogy egy-egy iparág kollektív garanciát vállaljon a kölcsönre.

Hogyan csomagoljuk a postai csomagokat. Felkértek az alábbi sorok közlésére: A postai szabályzat 26. szakasza alapján az alábbiakat hozzuk köznevelésre: Az utánvételezett postai csomagokon fel kell tüntetni az utánvételi összeget. Az érték- és utánvételezett csomagokra rá kell írni a feladó pontos címét. A szimpla csomagok erős papírban csomagolandók, spárgával átkötendők és leragasztandók vignettával. Az érték és utánvételezett csomagokat csak úgy veszi fel a posta, ha erős vászonba, vagy ládába van csomagolva és le van pecsételve.

A lengyel cukorgyárak emelik az árakat. Varsóból jelentik: A lengyel cukorgyárak kérelmet intéztek a kormányhoz, hogy engedje meg a cukorárak emelését. A kormány ezt a kérelmet elutasította, de a cukorgyárosok ennek dacára az árak legközelebbi emelését jelentették be.

TŐZSDE

Január 25 én

A lej: Zürichben 224.50, Párisban 11.70, Budapesten —, Bécsben —

Kolozsvár. A lej újabb esése a piac további szilárdulását vonta maga után. A kereslet erősödött, a kínálat továbbra is tartózkodó. Az árfolyamok a következők:

Bécs 32.80—32.92, Prága 6.90—6.95, Budapest 305—308, Páris 8.70—8.80, Zürich 45.15—45.25, Newyork 230.00—232.50, London 1130.1135, Milánó 9.40—9.45.

Zürich. Zárlat: Berlin 123.30, Amsterdam

208.00, Newyork 518.37, London 2520.70, Páris 1935.00, Milánó 2090.00, Prága 1532.50, Budapest 72.50, Belgrád 917.50, Bukarest 224.50, Varsó 72.00, Bécs 72.90.

Bukarest. Devizák: Páris 8.72, Berlin —, London 1135, Newyork 230.00, Milánó 9.41, Zürich 44.90, Bécs 32.50, Prága 6.85, Budapest —

Bukarest. Valuták: Napoleon 840, német márká 53.50, leva 1.60, török líra 115, font sterling 1120, francia frank 8.65, svájci frank 44.00, olasz líra 9.30, drachma 2.85, dinár 894, dollár 230.00, lengyel forint 30.00, osztrák schilling 31.50, magyar korona 31.00, cseh korona 6.70, belga frank —, holland forint —.

SELECT-mozgó

Kedd, január 26.

Premier

Páva-királynő

Pazar rendezésű film. Főszerepben a világhírű művésznő: Mäe Muray.

URANIA-mozgó

Kedd, január 26.

OTHELLO

Dráma, Shakespeare regénye után. Főszerepben a Nero szerepének alakítója a Quo Vadis filmből, Emil Jannings.

APOLLO-mozgó

Kedd, január 26.

13-as autó

Excentrikus amerikai filmbohózat. Főszerepben Monty Banks.

Blaha I. Színház a Lujza emléktart. Az új járó beszéd után a kolozs megye lesz. Kedvenc nőretvél. Ut a színház pészével. A sokik felvő 5. szám a Nagymama bok, melye aratta. Az Anna-bá ház, Vince melynek m allították a prett a taraya olya pedig legz években op szombaton hástő, kedd a színház. Orlov jubileum egymásután ölkumi eő ház, hogy III. felvora ajándékozta mokkal és meglepetés 25-ik előad sz repét I pedig Pinte

széd, kolozs Lujza és L (Heg sével csony 6. Na árekk Szerda: Fr Ilivel A. So

3 ik Leng Mérsé 38 sz Pente: Or Aladő ban. bérlet

sági vezett olesó Szombat est elősző nel, I

Ilivel Soroz

Leszál Vasárnap e rettuji Irénne szám

Soroz Keid: Ann Soroz

rozats Csütörtök: So oza

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

A színházi iroda közleményei

Blaha Lujza emlékünnepe. Kedden a Magyar Színház a legnagyobb magyar szíriésztrő, Blaha Lujza emlékezetére kedden este ünnepi előadást tart. Az ünnepi előadás műsora a következő: Először beszéddel dr. Janovics Jenő igazgató tart mely után a kolozsvári egyesített zenekarok hangversenye a Hegyi Lili és László Andor Blaha Lujza emlékeztető nótáit éklük sz egyesített zenekar kíséretével. Utána a Falu rossza első felvonását játssza a színház Hegyi Lili és Szentgyörgyi István fellépésével. A műsor következő szára Boccaccio második felvonása Karácsonyi Ilivel a című rep. n. 5. szám a Cigány — Szentgyörgyi Istvánnal. 6. Nagymama első felvonása. Ezek azok a színdarabok, melyekben Blaha Lujza legnagyobb sikereit aratta. Az előadást rendes helyárrakkal tartják.

Annabál. Nagy operettszínházra készül a színház. Vincze Zsigmond Annabál c. operettjére, melynek muzsikáját Volkmann zenéi motívumai ből állították össze. A ficom és melódikus muzikájú operett a legnagyobb sikerre tarhat számot, mert olyan olyan, mint a Három a kis lányé, zenéje pedig legzebb melódiájú muzika, melyet az utóbbi években operetben hallhattunk. — Az Annabál szombaton este mutatja be a színház és vasárnap, hétfő, kedd, szerda és csütörtök este tüzte ki a színház.

Orlow jubileum. Csütörtökön este lesz az Orlow jubileuma, a 25ik előadás. Az Orlow gyors előadásában 25 előadást ért meg és erre a jubileumi előadásra nagy apparátussal készül a színház, hogy meglepetéseket adjon a közönségnek. A műsor felvonás új beállítását kap, a közönséget megdöbbentő a színház emléklapokkal és autogramokkal és a színdarabok is gondoskodik olyan meglepetéssel, hogy emlékeztetesse tegye az Orlow 25ik előadását. Az Orlow első jubileumán Nadja szerepét Lengyel játssza, a másodikon pénteken pedig Pintér Böske.

Magyar Színház heti műsora

Kedd: Blaha Lujza emlékünnepe. 1. Előjáró beszéd, mondja Janovics Jenő. 2. Az egyesített kolozsvári zenekarok kísérete mellett Blaha Lujza legkedvesebb nótáit éklük Hegyi Lili és László Andor. 3. Falu rossza I. felvonása (Hegyi Lili és Szentgyörgyi István fellépésével) 4. Boccaccio második felvonása (Karácsonyi Ilivel) 5. A Cigány második képe. 6. Nagymama első felvonása (Rendes helyárrakkal) Premierbérlet 32 sz. Sorozat 216.

Szerda: Fiaskira (Operette, 12 edzés, Karácsonyi Ilivel, László és Iászsza). Napibérlet 65 sz. A. Sorozat 217)

Csütörtök: Orlow (Jubiláris előadás 25öd zör. A 3ik felvonás új beállításal, emléklapokkal. Lengyel Irén, Neményi Ihsz és Lászlóval. Mérsékelt emelt helyárrakkal. Premierbérlet 38 sz. Sorozat 218)

Péntek: Orlow (Pintér, Neményi, László, Ihsz Aladárval. A jubiléris előadás új beállításában. Mérsékelt emelt helyárrakkal. Napibérlet 66 szám B. Sorozat 219)

Szombat d. u. 4 kor: Nagymama (Rendkívüli új szíri előadás, Blaha Lujza emlékezetére. Bevezető előadást tart Janovics Jenő. Igen olcsó helyárrakkal, Sorozat 220)

Szombat este 8-kor: Annabál (Operettújdonosság, először. Premierbérlet 34 sz. Lengyel Irénnel, László és Iászsza). Sorozat 221)

Vasárnap d. u. 1 3-kor: Kék mazur (Karácsonyi Ilivel Lászlóval. Leszállított helyárrakkal. Sorozat 222)

Vasárnap d. u. fél 6 kor: A Czárnök (Poor Lilivel. Leszállított helyárrakkal. Sorozat 223)

Vasárnap este háromnegyed 9-kor: Annabál (Operettújdonosság, 2 odszor. Bérletszünet. Lengyel Irénnel, László Andorral, Ihszsza). Sorozat szám 224)

Hétfő: Annabál (3-odszor. Napibérlet 67 sz. A. Sorozat 225)

Kedd: Annabál (4-odszor. Napibérlet 68 szám B. Sorozat 226)

Szerda: Annabál (5-ödözör. Bérletszünetben. Sorozatszám 227)

Csütörtök: Annabál (6-odszor. Bérletszünetben. Sorozatszám 228)

Hirdessen az Uj Keletben

butort, zongorát

Ma művészi kitérő te, vas- vagy réz-
mar vanni, az **Marosvásárhelyre** és környékére
ajánlja az utat **SZÉKELY ÉS RÉTI**

IDEALYÉRSZI BUTORGYÁR RÉSZV.-TÁRS. butortornál,
székelosok faragásakéigetekkel legolcsóbban itt szerezhetik be

Gabella-jegyek **Révész Ernő**
első nyilvános előadása — Marosvásárhely

Palesztinai
Jaffa-narancs
kapható
LÉB Fivéreknel,
Cluj. — Telefon 471.

Kir. Udvar Szállító
Művészi kivitelű arany, ezüst és briliáns
ékszerek.
Leghitebb gyártmányu kar- és zseborák.
Ezüst evőeszközök és dísz tárgyak dus
választékban.
Fenyő & Braunfeld
Cluj, Piața Unirii 15 sz. világvárosi üzletben kaphatók. — Szolid szabott árak.
Telefon Interurban 6-43 sz.

Timişiana
Banca de credit și economii S. A.
Secția Deviselor — **Timișoara.**

Mégis csak legjobb a késznélküli
„IDEAL”
borotváló por
mely az ország területén
higienia
szempontból a legjobban
elismert borotváló szer
az arcot nem marja
kellemes hatást hagy utána. — Ovakodjunk az
ártalmas utáztatoktól.
Mindenütt kapható. Csak az „IDEAL”
Egyedüli készítője: felírásu a valódi.
Reszling József Iodrász
Cluj, Calea Reg. Ferdinand 30.
Sighetul-Marmatiei egyedárusítója **Glanzman**
Adolf illatszertár **Str. Bogdan Voda 40**

KRIEGNER-féle
Reparator
kőszvény, csusz, hűlés ellen. Minden gyógyszer-
tárban kapható. **Ára 60 lei.**

Hölgyeim! Ta halmozott raktár
miatt **rendkívül**
olcsúsítás!
Dáttin kalapok 150 lej
File divatformák 175 lej
Bárony modellek 250 lej
IDEAL kalapüzlet
Cluj, Calea Reg. Ferdinand 8.

Valódi angol szövetkülönlegességek raktáron
A. KLEPNER minden angol és
francia uri szabó-
sága, Cluj, Calea Victoriei 2 sz. (volt Eisen-
städter-szucsüzlet)

UJ KELET
KÖNYVOSZTÁLYA
Cluj. Str. Baron L. Pop 10

Könyvujdonosságok

Bernstein: Baccarat	20
Brousson: Anatole France papucsban ..	200
Bettauer: A kitosztott	180
Dr. Bálint Rezső: Dietetikai vezérfonal	80
Ady: Igy is történhetik	140
— Sápadt emberek	160
Barbousse: Örök láncok	264
Beke Mano: A determinánsok	400
Balzac: Pajzán históriák	242
Courvod: Kazán a farkaskutya	99
Dumas: Eva	176
— A királyné lovagja	198
— A régens leánya	198
Claude Farrere: A kis szövetségeselek...	120
Szabó Imre: A házmesterlány	40
— (Amatőr) ..	120
Gobineu: A renaissance	220
Hugo Victor: Bug Jargal	154
Jerome K. J.rome: Minden ut a kálvá- riára vezet	150
Kodolányi: Börtön	90
Jack London: Játék az élettel	110
Lambrecht: A gondolat uttörői II. (Ein- stein, France, Forel stb.)	198
Mares: Szenvedély, amely öl	180
Mereskovszkij: Ve'e vagy eliene	176
— Első Sándor	154
— Téli szivárvány	154
Maria An'ouiette magánélete	100
Móricz Zsigmond: A fáklya	320
Révész: A nap nem tüzgolyó	40
H. G. Wells: Tono—Bungay	200
Tagore: Gera	190
Wassermann Faber	150
Werner: O tár előtt	135
— Ez is olyan	45

Utiköltsége megtérül az árdifferencián, ha
kárpitos anyag
szükségleteit **Back Bernát Oradea-M.**
Piața Regina Maria 1 sz. atatt szerzi be.
Telefon 9-55

zgo
26.
film.
világ-
Mie
zgo
26.
LO
énye után.
szerepének
mből, Emil
zgo
26.
utó
Imbohózat.
Banks.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 3 lej, vastagabb betűvel 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej. Állást keresőknek 50% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő

Kereskedelmi utazók

Berkovicsné כשר ארטה vendéglője, Oradea Mare, Str. Nicolai Jorga (Zsidó-utca) No 19. /o mert elsőrendű konyha / Mérsékelt árak.

A nyári fűdőszézonra keresetileg látogatott fűdőhelyre pánzio vezetésére egy vallásos, ügyes, teljesen perfekt szakácsnő. Megkeresések „Pension” jellegre az Uj Kelet kiadóhiva alához küldendő. 541

Kezdő francia Berlitzet veszek használt állapotban, d u 3 tól az Uj Kelet szerkesztőségében.

Magánjáró öntvényeket nyersen és megmunkálva szállít Friedrich Testvérek gépgyára, Timisoara, 1819

Ezüstöt

a legmagasabb napi áron vásárol a Tacamul ezüstáru és evőeszközgyár, Cluj, Str. Jorga 11-a. 548

Német héber tanító kerestetik. Német nyelv perfect tudása kívántatik. Ajánlatok „Perfect német” jellegre a kiadóba kéretnek. 546

Különböző utazó utazó szoba zsidó irodalmi kiadó. Cim a kiadóban. 524

Méregképes könyvelő óráknyelvést vagy napi elfoglaltságot keres. Szíves megkereséseket a lap kiadóhivatalába ker „Mér egké, es” jellegre.

Üzlethelyiség

villanyvilágítással berendezett raktárak Deák Ferencz-ut. 32 szám alatt, továbbá Széchenyi-tér 36 szá alatt betonozott bármilyen célnak megfelelő pince azonnal kiadó. Ajánlatok „Commerz” jellegre Rudolf Mosse hirdetési irodába (Cluj, Megina Maria 37) küldendő.

Volt talmudista, gyakorlott a fűszerzakmában, ér a könyveléshez és levelezéshez, megtehető állást keres Leveleket „Szerény igény” jellegre a kiadóhivatal további. 548

Keressék a belvárosban egy szoba konyhával lakást azonnali beköltözésre. Lehetőleg fűdőszobával. „Jól fizetek” jellegre a lap kiadóhivatala a további. 548

Bőrdetailista,

csakis elsőrendű erő, küldje ajánlatát Farkas Ernő céghez, Cluj

1 drb. fekvő szivattyú szíjajtás a fűgaskerek által, duplán működő henger el, 280 mm. átm. 450 mm. lökethossz, 1 szívó és 2 nyomó székaközona, óránkénti teljesítmény 47,000 liter és hozzá cca 100 fm. öntött vas csőháozat 200 mm. belső átmérettel. Továbbá **gőzszivattyú** tűz eszkendő és álló és fekvő teljesen jókarban, használható állapotban eladó.

Rosmann Testvérek, Tg.-Mures
Telefon interurban 249.

K A D I M A **N Y O M D A**
Bankok, kereskedelmi vállalatok zárszámadásait és bármínemű nyomtatványait izléses kivitelben és olcsón készíti

CLUJ STR. BARON L. POP 10

Rendkívüli alkalmi árak!

I-a színes french ing csak 260 lej
Selyem elejű ingek, legfinomabb kivitelben csak . . 350 lej

WEISS SIEGFRIED

kalap- és uridivat áruházában, Cluj, Calea Reg. Ferdinand 10 sz.

Zsidó irodalom

S. I. Agnon: És a meggörbödött kiegyenesedik	40
S. Alechem: Leégett nemesek	25
Bin Gorion: József és Testvérei	30
Fényes Samu: Jidli első változása	45
Max Nordau: Mesék	30
Peterdi Andor: A sárga folt	60
Giszkalay János: A titok	15
Kaczér Ilés: Gólem emter akar lenni ..	15
M x Nordau: Doktor Kohn	40
Zengő hárfá (antológia)	30
Singer: asmodaj	50
Kabbalisták és Csodatevők	30
B ró Lajos: A zsidók utja	40
Max Brod: A cionizmus harmadik korszaka	30
Frigyes Lajos: A zsidók természetrajza	45
Goldmann: A zsidó nemzet követelése	10
Sch. Gorelik: Cion és Gólus	15
Grottó Mór: Zsidó Renaissance	25
Herzl: A zsidó álam	25
Majrovits N. Jehuda: Tóra és cionizmus	10
Marton Ernő: A zsidó nemzet Erdélyben	10
Paneth Hermann: Utazásom a Szentföldön	10
N. Sokolow: Uj zsidó	15
Sombart Werner: A zsidók jövője	30
Szabolcsi: Csillag fia	110
Giszkalay: Támár	70
Goldschmidt: Egy zsidósors	140
Szabó: Zsidó komédiások	40
— Légyvárok urai	30
Schnitz'er: Ut a szabadba	500
Giszkalay: Uj profeciák	85
— Jönni fog még egy kippur napja	120
— Guschalav látomása (amatőr) ..	140
Salom Asch: A bosszu istene	30
Ben Ami: Uj Palesztina	100
Székely Béla: Vajudó ország	100
Bermann u Rundt: Palesztina	80
Lacratella: Silbermann (Egy zsidó iju története)	80
Benoit: A táncosnő	132
Bettauer: Nagyváros zsidók nélkül ..	150
Dr. Fürst: Zsidó történet — zsidó kultúra	30
Dr. Krausz: A zsidó Palesztina	35
Gronich: Dr. Simon Áron	40
Blumenthal: Jüdische Anekdoten	35
Szabolcsi: Csillag fia	110
Kis Arnold: Echod	20
Mendele: A sánta Fliske	80

I. Csoport:

Zangvill: Üvegesiszoló
Ujvári Péter: A cédrusfa dalai
Dr. S. Bernstein: A cionizmus lejegye és szervezete
Csirikov: A zsidók (Dráma)
Dr. Richtmann: Ortodoxia és cionizmus
Dr. Schönfeld: Vissza a gettóba
Dr. Simon: Hova vezet a zsidók utja?
Ujvári: A tulsó parton

A nyolc kötet ára 155 lej

II. Csoport

Martin Buber: A zsidóság és az emberiség
Achad Haam: Nitzscheizmusz és zsidóság
Max Brod: Zsidóság és kereszténység viszonya
Silbermann: Zsidó kultúra és modern világnézet
Lukács Zoltán: Szemelvények a talmudból
Az öt füzet ára 50 lej

Kaphatók az

Uj Kelet könyvosztályában, utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése mellett

Telefon 446
SINGER
Piața Reg. Ferdinand 66. (Főter) fűrga Mures

Sifonfejgyár

és nikkelező telep. Szikvizés és bracherlis üvegek, valamint mindenféle gumik gyári raktára. Üvegnévedzés, régi fejek átöntése a legelőnyösebb árban.

Ursus-Extra

világos sörkülönlegesség mindenütt kapható.

CZELL-Sörfőzde, Kolozsvár-Monostor

Szerkesztőség hivatal és ny Cluj-Kolozsvár, L. Pop (Brassai) Telefon Szerk. és kiadó 977, 228 és Zs. N. Sz. — Egy szám ára ron és vidéke Bukarestben

1926 január

A K

Amit évek vetkezett. Az dök óta Kelet ségét. Ahhoz vel ebben az kifejés, amely ugyszólván alól érkeznek sével, jobban lásával súlyos oroszország és megértük, m a hatalmas te lejátszódik. kormányzati Mandzsuriára, Csang-Cso Li Közép-Kinára Va-Pei-Fu tá ségese, és Dé mannyozója Fer oroszország sz a különböző lag egy közp Pekingben sz Tuan-Csi Jui, társasági elnö hatalma van Északkina amely a Japó fenhatósága a zett keletkin tött szerződés szovjetkormá Karbinból in kingig, illetve vasut igazgat igazgatóság v felerészben s kina kormán viszonyba k Északkina k rendszeresen uton Középk Csang-Cso-Li tonáival egy nek a szovj ben. A mosz patszállítást keres alkal belékössön akcióját meg kapóra jött tonái, akik már évek ót rálékos össze dollárra nőt A vasut jai élükön I tel ezelőtt f nokot, hogy eddig felgyü pedig halad ság pénztárá telésnek a t kormány cs követét, a h zékét Csang elhatározásá tatni, helye söt fenyeget orosz csap területére vonalat. Cs Ivanovot és ban élő ant vezet ki h